(K)OUKEJ

Časopis vydává EDA cz, z. ú.

6. ročník 2/2021

Téma: Podpora materiální, digitální a lidská

eda

www.eda.cz

Vaříme a pečeme v EDA PLAY PAULI a ELIS

Aplikace pomáhají dětem s postižením objevovat svět, stáhnete si je do iPadů i tabletů s platformou Android.

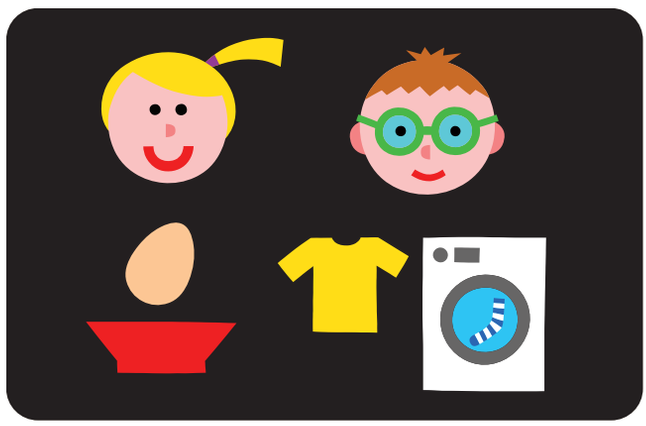

VSTÁVEJ, PAULI, UŽ JE DEN!

Děti pomohou v aplikaci EDA PLAY PAULI holčičce Paulince se vstáváním a oblékáním, připraví snídani, pohrají si s hračkami a odpoledne se vydají na návštěvu k babičce.

ZA DVEŘMI SE SKRÝVÁ PŘEKVAPENÍ

V aplikaci EDA PLAY ELIS spolu s holčičkou Eliškou děti objeví, co se skrývá za zavřenými dveřmi. Najdou za nimi dědu, kamaráda Davida, zvířátka. Spolu s Eliškou vyperou prádlo a upečou dort.

Nákupem aplikací podporujete činnost neziskové organizace EDA a její služby rodinám, ve kterých vyrůstá dítě se zrakovým nebo kombinovaným postižením. Více najdete na **www.eda.cz**.

Podrobné informace o aplikacích a tipy, jak je využít i mimo tablet, najdete na **www.edaplay.cz**.

PAULI eda PLAY

Stáhnout v App Store

ELIS eda PLAY

NYNÍ NA Google Play

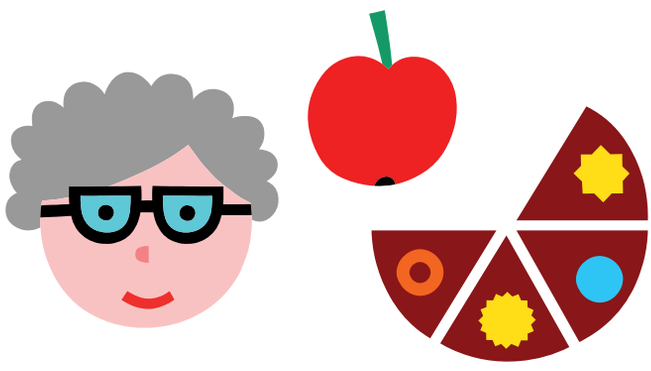

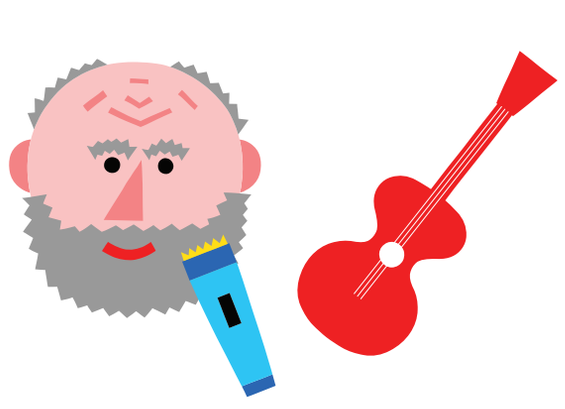

www.eda.cz
www.edaplay.cz

eda

Pomoc, která je vidět

Vážení a milí čtenáři,

otevřeli jste další číslo časopisu (K)OUKEJ. V současné době se víc než kdy jindy dostáváme do situací spojených s využíváním moderních technologií, při nuceném i dobrovolném distančním způsobu práce a výuky. Zároveň možná někteří z nás při intenzivnějším pobytu ve svých domácnostech objevili pomocníky z minulosti; jejich podoba se v čase různě měnila, ale jejich funkce zůstala s obměnou zachována. Častěji se také objevují chvíle, kdy si o všem, co se děje okolo nás, potřebujeme promluvit a sbíráme odvahu, koho a zda vůbec oslovit. Protože jsou to všechno témata velmi aktuální, rádi bychom jejich zpracování nabídli i vám, našim čtenářům.

V první kapitole představujeme jednu ze služeb, která je v EDOVI poskytována klientům rané péče, a tou je Psychologická podpora a pomoc. Kdy je vhodné se obrátit na odborníky a v čem nám oslovení odborníka může být prospěšné, to se nám pokouší zodpovědět dvě kolegyně, které v EDOVI tuto službu poskytují. Dále vám přinášíme informace o filmu Myši patří do nebe a díky rozhovoru s autory dokonce můžeme společně nahlédnout do zákulisí jeho vzniku.

Škodí digitální technologie? Můžou být vůbec nějak užitečné? Je možné, aby jeden tablet nebo iPad nahradil v domácnosti několik dalších pomůcek? Nejen na tyto, ale i na další otázky se vám pokoušíme odpovědět v druhé kapitole o digitálních technologiích. Dozvíte se v ní i podrobnosti o příbězích, které tvoří naše aplikace EDA PLAY.

Pomůcky v čase jsou také jedním z velmi obsáhlých témat. My jsme na ně tentokrát pohlédli ze dvou úhlů a to, jak se pomůcka z minulosti proměnila v současnosti a jaká je konkrétní zkušenost s jejím využitím v jedné z našich rodin. Dále nabízíme vzpomínku na možnost úprav pomůcek pro žáka v integraci před více než dvěma desítkami let.

Nechybí samozřejmě ani stálé rubriky Recenze a Nejen pro sourozence.

Příjemný odpočinek od digitálních technologií (a žádnou „digitální demenci“ – viz str. 20) při listování časopisem (K)OUKEJ vám přeje

Martina Králová,
šéfredaktorka časopisu

Obsah

Téma / Psychologická podpora a pomoc **4**
Pár slov k filmu Myši patří do nebe, ke smrti a tak vůbec… 4
Existuje naděje 5
Psychologická podpora a pomoc 8
Současná podoba poskytování psychologické podpory a pomoci 9

Téma / Digitální technologie **10**
Jak technologie působí na děti a jak se s tím vypořádat 10
Tablety nebrání dítěti zapojit do hry více smyslů 11
Využití tabletů v praxi 13
Ozobot – co to je a jak ho můžeme využít 15

Téma / Pomůcky včera a dnes **16**
PenFriend nebo Albi tužka? 16
Integrace před lety 17

Recenze **20**
Zvuky přírody: Svět lesa 20
Neobyčejná dobrodružství deseti ponožek 21
Digitální demence 21
Specifika smyslového vnímání u autismu a Aspergerova syndromu 22

Rubrika sourozenci **23**
Sněžítko 24
Záložky 25

(K)OUKEJ

EDA cz, z. ú.
Filipova 2013/1, Praha 4, 148 00
Tel/fax : 224 826 860
Mobil: +420 724 400 820
e–mail: info@eda.cz
www.eda.cz

Šéfredaktorka: Martina Králová
Redakční rada: Martina Králová, Jana Ježková, Petra Slavíčková, Klára Janečková, Magdaléna Kostelecká, Jana Jelínková, Aneta Bučková
Jazykové korektury: Jana Vachulová, Jana Ježková

Vydavatel: EDA cz, z. ú.
Náklad: 400 ks
Zlom: PRODTP, studio@prodtp.cz
Tisk: RETISK - Robert Remiš, retisk@seznam.cz
evidenční číslo periodického tisku: MK ČR E 22508

Pár slov k filmu „Myši patří do nebe", ke smrti a tak vůbec...

Film Myši patří do nebe je animovaný film pro děti o něčem, co k životu patří, ale opravdu těžko se o „tom" mluví – o smrti. Vychází ze stejnojmenné knihy, kterou doporučuje organizace Cesta domů (poskytuje odbornou péči umírajícím a jejich blízkým) jako jednu z knih, které téma smrti představují dětem. Pomůže jim uchopit, co to je, co vše smrt znamená a co je po ní – bez patosu, strachu a úzkosti.

A film se snaží o totéž. Pravda je, že právě proto ho děti nejspíš nebudou chtít vidět dvakrát. Ne tolik kvůli samotnému tématu smrti, ale spíš kvůli loučení a smutku, které se ve filmu opakovaně objevují. Dynamika filmu (střídání veselých a smutných scén) se v tomto ohledu dětskému prožívání podobá. Děti totiž mohou prožívat smutek s přestávkami, potřebují si od něj chvilku odpočinout – pohrát si, zasmát se. A stejně tak tomu je ve filmu. Film Myši patří do nebe pracuje s tématy a pocity, se kterými se děti setkávají. Proto jim může být blízký, oslovit je. Může dětem pomoci uchopit smrt ve chvíli, kdy se v jejich životě tohle téma objevuje nebo se objevit může. Každé dítě je jiné, neexistuje univerzální návod, jak s tématem smrti pracovat. Vždy je důležité být citlivý, jít jen tam, kam nás pustí zájem dítěte, aby toho na děti nebylo moc. Některé děti film nebude bavit, některé osloví jen veselé scény, u dalších probudí zájem a potřebu se ptát. To vše může nastat.

Film nebo kniha může být pomocníkem pro rodiče, může děti navést. Může rodičům pomoci otevřít téma umírání, a tím nabídne oběma stranám prostor k povídání… nebo taky ne. Možná to pro děti bude jen další film, který uvidí.

Předpokládám, že spíš osloví děti, kterých se už téma smrti nějak dotklo, mají s ní zkušenost. Pro ty může být představa nebe (konkrétní a poměrně zajímavě uchopená) úlevná a může je zbavit úzkosti a nejistoty. U tohoto filmu je víc než u jiného důležité dodržovat doporučený věk. Film se snaží oslovit diváky mezi 6 a 12 roky. Mladší děti by filmu tolik neporozuměly. U citlivějších dětí je možné počkat déle, pro mladší děti zase vybrat „lehčí' film, například velmi povedený snímek Coco.

Různě staré děti smrt vnímají různě. V odborné literatuře je zmiňovaná věková hranice cca 8–9 let, kdy si děti plně uvědomují, co umírání znamená, tj. že se osoba, zvířátko už nevrátí. Do té doby nemohou dohlédnout celou hloubku a následky. Proto mohou některé dětské reakce zvenčí působit necitlivě, může být těžké jim porozumět. Není to proto, že by děti byly cynické a necitlivé, je to proto, že nemohou ještě dohlédnout, co vše ve všech svých důsledcích smrt znamená. Pokud by některé čtenáře zajímalo více, doporučuji najít si na Psychologie.cz článek Dítě a smrt, *https://psychologie.cz/dite-smrt*.

Film Myši patří do nebe odvážně otevírá téma, o kterém se často nemluví ani mezi dospělými. Stejně zajímavý jako film samotný je i rozhovor s režiséry. Díky souhlasu režisérů a vedení magazínu Maximum 2021, kde rozhovor vyjde v zimním vydání, se o něj můžeme podělit i zde.

Andrea Nondková, vedoucí Linky EDA, pracovnice psychologické podpory a pomoci

Existuje naděje

Film Myši patří do nebe vzbudil poprask. Donutil lidi přemýšlet o smyslu života, o tom, co je po smrti a v čem vlastně vězí dobro a zlo. A taky, jak o tom mluvit s dětmi. Režiséři Denisa Grimmová a Jan Bubeníček kromě filozofických otázek řešili asi milion dalších věcí. Třeba kdo odveze děti do školy nebo kdo nahradí chameleona, když mu praskly nožičky.

Bylo pro film plus nebo mínus, že jste zároveň životní partneři?

Jan: Obecně se nedoporučuje, aby spolu takhle lidi pracovali, protože pak se rozpadají pracovní i partnerské týmy. A to je průšvih. My jsme se do toho starali o tři děti a v nejhorším období jsme spali tři čtyři hodiny denně. Ale myslím, že bychom si rozuměli daleko míň, kdyby v tom byl jenom jeden z nás. To pak nejste vůbec schopen pochopit, na které planetě ten druhý žije. Takhle jsme se mohli i v noci navzájem vzbudit a všechno hned vyřešit.

Animaci chápe spousta lidí jako piplavou práci s loutkami; co vám na tom připadá zábavné?

Denisa: Právě že to není jen piplačka s loutkami. Je to pestrá práce, spojení výtvarného světa, k němuž mám blízko, protože jsem vyrostla v malířské rodině, s příběhy. Zároveň mě baví práce rukama, hrát si s materiálem.

A nevadí vám, že animace je pořád vnímána spíš jako produkt pro děti?

Jan: Pro mě to byl na začátku problém. Chtěl jsem dělat tvorbu pro dospělé. U nás animovaný film rovná se Krteček a Křemílek a Vochomůrka. Lidi vědí o Janu Švankmajerovi, někteří i o Jiřím Bártovi nebo Michaele Pavlátové, ale jejich filmy v podstatě nikdo nezná.

Denisa: Když jsme ale vyjeli do světa, zjistili jsme, že existuje trh s animovaným filmem. Že se o něj zajímá hrozně moc lidí a že ty věci, co jsou u nás klubové a „pro nikoho", tak když se udělají kvalitně, můžou zasáhnout miliony diváků.

Jan: Ještě bych možná řekl, co mě na té animaci baví. V normálním filmu máte omezení, omezuje vás lokace, počasí, vlastně i herci. V animovaném filmu autor je bůh. Řekne budiž světlo – a je světlo.

Denisa: To je hezký, teď to vypadá, že animaci děláme, abychom si připadali jako bozi. (smích)

Velký projekt nakonec ale přízeň bohů potřebuje. Měli jste při práci štěstí?

Jan: Měli jsme velké štěstí. Třeba na tým lidí, na animátory. Nebo úplně nechtěně jsme se v roce 2016 dostali do Londýna na natáčení filmu Ostrov psů. Bylo tam čtyřicet animátorů a čtyřicet kamer a to byl rozjezd, protože jich tam mělo být sedmdesát. Viděli jsme, jak při natáčení animovaného filmu, což je v českém pojetí spíš taková zenová činnost, lítají lidi s vysílačkama. A došlo nám, že Myši nemůžeme dělat postaru, ale podobně jako oni.

Denisa: Nejdřív jsme se jim smáli, ale pak jsme lítali s vysílačkama taky. Protože když máte po různých místnostech jedenáct kamer a kamerových posádek a mezi tím běhá osvětlovačská parta, ajťáci a probíhá montování kulis, bez vysílaček to nejde.

Necítíte stesk po starých klasických postupech?

Denisa: Vůbec, technika udělala naši práci komfortnější, a tím je naopak mnohem více prostoru na výtvarné věci, na řemeslo. Přitom podstata práce zůstává stejná: pohne se loutkou a sejme se okýnko. Ale teď už ty okýnka snímá předem naprogramovaná kamera, která se hýbe automaticky a nemusíte ji ručně štelovat. Dřív se čekalo celý den, než se daná sekvence vyvolá, abyste třeba zjistili, že se to musí přetočit – a teď si animátor může krátkou sekvenci přehrát na monitoru okamžitě.

Jak vznikaly postavy od prvního nákresu po finální loutku?

Denisa: Nejdřív se dělají skici, to byla moje práce. Pak tu figuru vymodeluju z hlíny, abychom viděli přesně všechny proporce. Skenem se pak model převede do 3D aplikace v počítači – to dělal Honza. Lišák se vyráběl kompletně v Česku a myška v Polsku, kam jsme ovšem nemohli standardně poslat modelínovou loutku, protože by se cestou rozbila. Tak jsme jim poslali data a oni si myšku vytiskli na 3D tiskárně.

Jan: Vůbec 3D animace je hodně praktická, protože když třeba máte v počítači už čtrnáct figur a naplánujete patnáctou, můžete zjistit, že proporčně je potřeba všechny postavy zmenšit o pět procent. Dřív bychom museli vyrobit všechny loutky kompletně znovu. Teď je to jedním klikem. Ve finále jsme měli v počítači osmdesát čtyři figury, které se k sobě ideálně proporčně vztahovaly.

Máte ve filmu oblíbenou vedlejší postavu, co vás tiše pobaví? Mně se moc líbila opice.

Jan: O opici mluví hodně lidí, ale je tam trochu omylem. Ve scénách, kde je vidět nejvíc, měl původně hrát chameleon, jenže chameleonovi praskly nožičky a nemohl chodit – a tahle opice byla vybraná, protože chodí opravdu dobře. Na rozdíl od jiných loutek nemá skoro žádnou mimiku, jen trochu hýbe bradou, jenže v těch scénách to zrovna skvěle funguje a zapamatuje si to každý.

Jak dokáže animátor vtisknout postavě emoci? Musí znát taje mimiky a gestiky?

Denisa: Základy jakýchkoli pohybů vycházejí z možností té loutky. Lišák měl větší hlavu, takže na ní měl více hýblátek. Myška byla mimicky celkem omezená, ale zase se to snažíte dohnat výtvarným pojetím.

Jan: Existují učebnice pro animátory, ale základní pracovní prostředek je zrcadlo. Animátor se podívá, jak vypadá, když se směje, když se diví, když je smutný.

Denisa: Někdy animátorovi tu sekvenci přehrajeme, on si nás natočí na mobil. A pak se večer vrátím a ta koza dělá úplně to samé, co jsem já předváděla ráno.

Může animátora dělat kdokoliv, kdo umí hýbat loutkou a šklebit se do zrcadla?

Denisa: Určitě ne. To jsou herci. Introvertní herci. Často lidé, co hrají klubové divadlo, kde není moc diváků. Mají velkou fantazii a hodně se s loutkou ztotožní a oživí ji. Jejich práce je stejná jako u hraného filmu: já mu předehraju, on řekne, co by chtěl udělat jinak, nabídne mi nějaké možnosti a dohodneme se na výsledku. Pak už se to od hraňáku liší: já odejdu a on se s tím den moří a večer mi ukáže výsledek.

Jan: V ideálním případě by měl animátor umět zahrát všechny charaktery, ale tady bylo postav opravdu hodně. Postupně jsme animátory rozdělili podle toho, kdo co umí zahrát. Někdo dokáže krásně citlivé jemné věci, jiný akční scény, další si skvěle poradí v náročných podmínkách, když je potřeba, animuje třeba vleže.

Bylo těžké přeložit film do angličtiny? Třeba jména jako Frfňa nebo Prdič?

Jan: Hlavně jsme zjistili, že existuje asi „třicet pět tisíc“ druhů angličtiny. Americká východní, západní, středozápad, irská, anglická, evropská… My jsme prostě mysleli, že se to dá přeložit a bude hotovo. Nakonec se na tom podílelo asi pět lidí, řešili jsme to v Praze i v New Yorku. Šlo hlavně o to, co se za těmi slovy cítí, jaké jsou v dané kultuře konotace.

Denisa: Pochopili jsme, že necitlivě uchopený překlad může ten film poslat někam úplně jinam.

Otevírá příběh o myšce a lišákovi diskuse mezi dětmi a rodiči o smrti?

Denisa: Ano. Píšou nám rodiče, jezdíme na besedy do škol. U dětí na rozdíl od rodičů je smrt v tom filmu vlastně trochu vedlejší, neznamená konec. Téma smrti je problémem spíš pro dospělé. To my jsme z ní vytvořili tabu, a když přijde, nevíme, jak o ní s dětmi komunikovat.

Jan: Na začátku jsme si říkali, jestli vnést téma smrti do filmu pro děti nebude moc. Ale mezi tím vznikly filmy jako Duše. Ve fázi scénáře jsme příběh konzultovali s dětskými psychology a lékaři, co se setkávají s dětmi a smrtí. Třeba tehdy ještě i s profesorem Koutec-

kým. A všichni nám řekli, že je hrozně důležité a potřebné téma smrti otevírat, ale je nutné s ním zacházet citlivě.

Mojí dceři trochu uteklo, že myška ve filmu umřela. Nepřemýšleli jste, jestli tam přeci jen nechybí moment té fyzické destrukce?

Denisa: Diskuse byla samozřejmě o různých variantách. Nechtěli jsme v této scéně být doslovní. Brutalita tam není žádoucí. Odvedla by pozornost. Divák se tak snadno může napojit na to, že ani ta myška nechápe, co se stalo. Ona je najednou v nebi. Její příběh prostě nepřerušen pokračuje dál.

Jan: Ve filmu jsou dva momenty smrti a my jsme se zároveň velmi snažili, aby v těch zásadních scénách nebyla nějaká vina, aby nedošlo k otázce: Kdo za to může? To je klíčové.

Co je ve filmu pro děti nejsilnější?

Denisa: Vnímají silně například osamění některého z hrdinů, nebo že je tam někdo na někoho zlý. Řeší šikanu, koktání. Spoustu témat. Líbí se mi, že se při debatách nebojí ptát.

Jan: Druhotně se pak doma otevírají debaty o tom, že smrt nemusí být definitivní konec. Že se to může stát, ale existuje naděje. Určitě ale nechceme nikomu slibovat, že po smrti je to stejné jako v našem příběhu.

Denisa: Třeba zpracování nebe jsme brali velmi pokorně. Nechceme tvrdit, že takhle to bude, ale že je možnost, že smrt není konec. Když někdo zemře a vy na něj vzpomínáte v dobrém, měli jste ho rádi a chybí vám, tak podstata toho člověka zůstává dál žít. A to je pro mě podstatné... V životě nastane chvíle, kdy za vámi přijde vaše dítě a bezelstně se zeptá, jestli někdy umřete a jestli umře ono. A to máte knedlík v krku, ale lhát mu nechcete. Musíte odpovědět, ale tak, aby to nebolelo.

Vy věříte, že nás po smrti ještě něco čeká?

Denisa: V životě zažívám spoustu malých drobností, momentů, pocitů, které beru jako subjektivní důkaz, že fungují určité principy a zákony, které přesahují to, co my tady žijeme. Tenhle pocit mám od dětství. Ale nikomu svůj názor nenutím, ani svým dětem. Uvolňuje mě to. Doufám, že boží mlýny melou a to, co dáváte ven, se vám zase vrací.

Jan: Mě baví, že to „potom" se může dít milionem různých způsobů. Třeba

má pravdu některé z náboženství, třeba mají pravdu pohádky nebo se jednou prostě vypne vypínač a nebude nic.

Denisa: V tom filmu jsou pro mě dvě klíčové zprávy. Nebe je takové, jaké si ho uděláš, a taky: nebe je takové, jaké ho potřebuješ mít. Někdy vás musí něco těžce zasáhnout, abyste došli k něčemu důležitému, co byste jinak nepotkali a nepochopili. Dostane vás to třeba k něčemu mnohem krásnějšímu nebo hodnotnějšímu.

Čísla filmu Myši patří do nebe...

- Deset let uplynulo od prvního záměru po premiéru.
- Na dobu natáčení filmu vzniklo studio, které velikostí a technologickým zázemím nemělo v Česku obdoby.
- Hlavní hrdinové byli oba v osmi exemplářích, aby se mohlo točit na deseti scénách současně.
- Tři kamiony převezly po natáčení dekorace a scény do libereckého zámku, kde vznikla výstava k filmu. Potrvá do konce roku 2021.
- Dvě loutky: hlavní hrdiny mají doma Jan a Denisa. „Žijí s námi a někdy, když se na ně díváme, říkáme si: ale stejně se nám to povedlo."

Jan Bubeníček
Režisér animovaných filmů, supervizor digitální postprodukce, 3D animátor, grafik, výtvarník.

Denisa Grimmová
Režisérka animovaných filmů, ilustrátorka, výtvarnice.
Od roku 2018 do 2020 do podzimu se Jan s Denisou věnovali filmu Myši patří do nebe. Teď společně pracují na třech animovaných projektech: na krátkém filmu, celovečerním filmu a seriálu.

Text: Olga Procházková,
foto: Fresh Films

Zdroj: zimní vydání magazínu Maximum 2021 – k dispozici zdarma v lékárnách Dr. Max.

Připravila Andrea Nondková, vedoucí Linky EDA a pracovnice psychologické podpory a pomoci

Psychologická podpora a pomoc

Služba psychologické podpory a pomoci (v EDOVI interně označovaná jako PPP) vznikla jako něco nového, skoro až novátorského. Dnes je nedílnou součástí naší nabídky služeb. Poskytuje klientům možnost zaměřit se na věci, na které při konzultacích s poradkyní nemusí být dost času a prostoru, a promluvit si o nich – o partnerských či rodinných vztazích, o strachu z budoucna nebo tíze z minulosti. Někdy tato služba pomáhá v začátcích působení rané péče v rodině, kdy může být pro rodiče situace nejhůře uchopitelná, někdy přichází na řadu v průběhu služby, kdy rodina nachází sílu hlouběji se věnovat svým trápením.
S pracovnicí psychologické podpory a pomoci Andreou Nondkovou jsme si povídaly o vzniku, možnostech a budoucnosti této služby.

Jak dlouho poskytujete službu psychologické podpory a pomoci? A co vlastně taková služba nabízí?

Utíká to – v září 2021 jsme začali už osmý rok. Klientům, kteří o naše služby projeví zájem, nabízíme prostor pro sdílení a povídání si. Nabízíme podporu v dlouhodobě náročné situaci.

Klienti nás oslovují, když se necítí dobře, pod vlivem náročných událostí či špatných zpráv, případně když je toho na ně moc. Povídáním a sdílením si mohou urovnat myšlenky. Vyřčená a prozkoumaná témata či pocity mohou vést k novým uvědoměním a změnám, třeba kdy je potřeba zatáhnout za záchrannou brzdu, kdy a jak se mohou zpevnit (například při jednání s lékaři).

Někdy klienty provázíme procesem uvědomování si, co znamená být rodičem dítěte s postižením. Někdy je provázíme obavami a strachem. Můžeme poskytovat poradenství (jak pracovat se sourozenci, jak jim sdělovat špatné zprávy nebo jak se vyrovnat s reakcemi okolí, které mohou být čas od času zraňující). Jezdíme za jednotlivým rodičem, ale i za páry. Je-li to třeba, potkáváme se každý týden, nebo naopak naše setkání rozložíme a vidíme se 1x za měsíc.

Co vedlo k tomu, aby tato služba v EDOVI vznikla? Jak vypadala služba ve svých začátcích?

Přiznám se, že u začátků psychologické podpory a pomoci jsem nebyla. Matně si vybavuji, že s myšlenkou na podobnou službu přišla Lenka Bártová, bývalá klientka a později kolegyně, které po narození dcery Elišky podobná služba chyběla.

Jaká jsou hlavní pravidla pro poskytnutí služby PPP?

Jsme terénní služba, takže za klienty jezdíme domů, ale i např. do nemocnic. Někteří klienti vítají možnost vyjet za námi do EDY (většinou ti pražští) a využít zároveň možnost pohlídání dítka v sousedství EDY ve sdružení Hornomlýnská (kde poskytují odlehčovací službu).

Psychologická podpora a pomoc funguje trochu jinak než raná péče. My nepracujeme s celou rodinou, ale s jedním (nebo oběma) dospělými pečujícími; toto nastavení se nemění, protože součástí péče je i pocit bezpečí a důvěry. Rodiče mohou o službu zažádat, kdykoliv cítí, že ji potřebují: na vstupních konzultacích, u své poradkyně nebo si sami mohou na webu EDY najít kontakt na jednotlivé pracovnice. Poradkyně se pravidelně dozvídají, která z nás má zrovna volnou kapacitu.

Při konzultaci nemohou být děti, které vyžadují pozornost nebo by mohly zaslechnout něco, co nemají. Je pro nás důležité, aby rodiče dostali péči a děti nebyly zatíženy pocity svých rodičů, byť oprávněnými a přirozenými, ani jejich dalšími sděleními. V tomto ohledu je pro nás tzv. oprávněný zájem dítěte velmi důležitý. Abych to vysvětlila – je přirozené, že rodiče cítí obavy, strach, bezmoc, nejistotu, hněv či smutek. Jejich celou hloubku před dětmi nepopisují, což je v pořádku. Mnohdy se je snaží skrýt úplně, ale děti zpravidla tyto pocity stejně vycítí. Pro děti je důležité vědět (přiměřeně stupni vývoje), že rodiče své pocity mají pod kontrolou, že zvládají. Na společné konzultaci by o tuto jistotu přišly. Nebo by se rodiče v zájmu dětí hlídali natolik, že by se nedostali ke všem svým pocitům a zůstali by na ně sami. Nehledě na to, že s dětmi, které vyžadují pozornost, se těžko drží nit hovoru (to asi potvrdí většina rodičů).

Řekla bys, že se za těch osm let změnil profil klientů nebo záležitostí, které s klienty řešíte?

Myslím, že témata zůstávají víceméně stejná, protože naši klienti mají bohužel stále stejně velké starosti. Co se trochu mění je schopnost říci si o pomoc. Nejspíš to zčásti souvisí s destigmatizací psychologické, psychoterapeutické i psychiatrické péče. V posledních letech je také víc mladších klientů/tek, kteří se ozvou, nebo těch, kteří s nějakou podobnou formou pomoci už mají zkušenost z dřívějška (a tedy si o službu požádají s konkrétní představou, co je čeká).

Změnila se za tu dobu vaše služba?

Jsme zkušenější, stále hledáme cesty, jak nejlépe pomoci klientům. Když psychologická podpora a pomoc začínala, byly jsme dvě. Teď jsme tři a myslím, že je to pro klienty dobře – máme-li kapacitu, mohou si vybrat, kdo jim vyhovuje (na základě medailonku na našem webu), jsme časově flexibilnější a velmi dobře fungujeme i na týmové úrovni.

Co je v budoucnu plánováno pro PPP, jaké změny, rozšíření?

Rády bychom si rozšířily vzdělání a klientům nabídly nácvik relaxací, např. autogenního tréninku. To je ale v tuto chvíli hudba budoucnosti, záleží na tom, zda seženeme finanční zdroje. Naše služba je relativně nová. Nedílnou součástí toho, co EDA může nabízet svým klientům, se stala vlastně nedávno. V tuto chvíli je dobré ji stabilizovat, hledat cesty ke zlepšování kvality naší práce. Věřím, že to se nám daří.

S Andreou Nondkovou, pracovnicí psychologické podpory a pomoci, si povídala Magdaléna Kostelecká, poradkyně rané péče

Současná podoba poskytování psychologické podpory a pomoci

Služba psychologické podpory a pomoci je poskytována rodinám od listopadu roku 2014, provází tedy ranou péči již více než sedm let. Za dobu svého fungování prošla několika proměnami. Zkusím zde vypíchnout pouze ty nejdůležitější.

Skutečně zásadní je změna názvu služby. Zpočátku bylo běžné nazývat tuto službu „krizovka“, ve smyslu první pomoci pro rodiče, kteří cítí, že už ve své situaci skutečně potřebují pomoc. Slovo „krizovka“ v nás probouzí pocit, že už opravdu musíme procházet jehličím naboso, abychom hledali nové boty. I dnes se často stává, že se rodiče ozývají, až když jsou skutečně vyčerpaní a vyčerpané jsou i jejich obvyklé zdroje podpory. Jen vzácně se setkáváme s maminkami, které si včas uvědomí, že se začínají dostávat do problémů a že bude lepší službu využít ještě předtím, než je kvůli dírám v botách začnou zebat palce u nohou.

Služba psychologické podpory a pomoci si postupem času získala důvěru rodičů, kteří ji začali využívat i v jiných než „krizových“ okamžicích: někdy to bývá téma přípravy na hospitalizaci nebo na soud, problematika vztahů mezi sourozenci, komunikace o diagnóze dítěte s okolím, zkrátka jde o provázení složitým životním obdobím. Spatřujeme veliký smysl v tom najít odvahu ozvat se ve chvíli, kdy společně můžeme situací proplout – spíše než se v ní topit; a tak jsme dospěli k rozhodnutí změnit pojmenování služby z Krizové intervence na Psychologickou podporu a pomoc.

Dnešní tým psychologické podpory a pomoci čítá tři pracovnice. I v tom je řada pozitiv oproti dřívějšímu dvojčlennému složení. Rodiny mají možnost si při volnějších kapacitách pracovnici vybrat na základě medailonku na webu EDY, případně je tu varianta ozvat se kolegyni, kterou rodiče potkali na první konzultaci nebo vstupním jednání. Tým složený ze tří pracovnic nejen potvrzuje známý poznatek, že víc hlav víc vymyslí, ale zejména má víc hlav více pohledů na svět, a to je v této profesi bezesporu tou nejpodstatnější výhodou v okamžiku, kdy nám jde o porozumění lidskému životu.

Myslím, že nejen tým služby, ale i rodiče a postoj společnosti k psychologické podpoře jako takové se za těch pár let výrazně proměnil. S úžasem pozoruji rodiče, kteří běžně během konzultací hovoří o tom, jak je pro ně důležité být k dispozici nejen pro dítě s handicapem, ale pro celou rodinu, rodiče, kteří již na počátku služby mluví o tom, že je pro ně důležité najít si prostor pro sebe, a rodiče, kteří využijí psychologickou podporu ihned na počátku, kdy se teprve vylaďují na novou cestu, tolik odlišnou od jejich původních představ.

Ačkoliv už po světě běhá řada rodičů, kteří považují za absolutně normální, že v týmu rané péče je stejně jako konzultant k pohybu i pracovník psychologické podpory, a vědí, proč tu pro ně je i tato pomoc, stále v nás často zůstává pocit, že pokud se rozhodneme této podpory využít, tak už asi opravdu „vyšilujeme“. A právě s tímto mýtem souvisí mé přání službě psychologické podpory a pomoci do dalších let.

Přála bych této službě, aby se jí dařilo vnášet normálnost svého působení do všech rodin, kterým může skutečně pomoci. Aby na světě bylo čím dál více rodičů, kteří se na duševní zdraví budou dívat obdobně jako na to fyzické, a stejně jako když je bolí zub a volají zubaře, tak aby ve chvílích, kdy budou mít přeplněnou hlavu, která jim nedá spát, nebo pocit, že nevědí kudy kam, tak pro ně bude běžné zavolat psychologickou podporu.

Přeji službě, ale zejména rodinám, aby v momentě, kdy už toho bude skutečně hodně, nalezly podporu, kterou si zaslouží a potřebují; ale hlavně aby těch momentů v životě bylo daleko míň než těch, které je hřejí u srdce a pomáhají jim na jejich cestě dál!

Nad proměnou služby psychologické podpory a pomoci se zamyslela Aneta Bučková, poradkyně rané péče a pracovnice psychologické podpory a pomoci

Jak technologie působí na děti a jak se s tím vypořádat

Žijeme v 21. století, digitální technologie máme před sebou prakticky od chvíle, kdy ráno vstaneme, až do doby, než večer zavřeme oči. Bez mobilu se v běžném životě v podstatě neobejdeme. Naše děti nás často vidí s mobilem nebo tabletem v ruce, a tak je přirozené, že jim tyto technologie také nejsou cizí.

Přiznejme si, kdo z nás nedal v poslední době svému dítěti k dispozici televizi, tablet nebo telefon, aby mohl dopsat na home office poslední e-mail, v klidu dovařit večeři nebo jen na pět minut zavřít oči.

Jak ale poznat tu pomyslnou hranici, kdy technologie v našem životě nejsou již užitečné, ale naopak škodlivé?

Studie Digital Diaries společnosti AVG Technologies mezi více než 6 000 matkami v 10 zemích včetně Česka ukázala, že tradičním přelomovým okamžikům v životě dětí, jako například první jízda na kole, předcházejí digitální dovednosti, třeba používání chytrého telefonu nebo spuštění internetového prohlížeče. Průzkum pro skupinu ve věku 3 až 5 let odhalil, že více dětí zvládne hrát počítačovou hru (66 %) nebo ovládat mobilní telefon (47 %) než si zavázat tkaničku (14 %) či plavat (23 %). Studie Digital Diaries mimo jiné přinesla i zajímavé zjištění, že čeští respondenti ze všech zúčastněných zemí považují mobilní technologie za přínosné pro raný vývoj dětí zdaleka nejméně (13 %). Naopak nejvíc věří v přínos mobilních technologií v tomto ohledu rodiče ze Spojených států (47 %).

Z předchozích řádků se může zdát, že nás digitální technologie již zcela ovládly a narušily plošně vývoj dětí ve všech rovinách. Pravdou ale je, že dnes ještě neexistují dostatečně dlouho běžící studie, které by reflektovaly nástrahy digitální aktivity dětí. Neví se, jak moc vyrůstání v digitálním věku děti v budoucnosti ovlivní. Ze zkušeností při práci s dětmi je nicméně možné konstatovat, že například přemíra audiovizuálních stimulů (k tomu často přispívá puštěná televize jako kulisa) může negativně ovlivňovat pozornost a schopnost soustředit se na jednotlivou činnost (podobně jako velká přemíra hraček v dosahu dítěte). Již dnes ovšem můžeme poměrně dobře stanovit určitá pravidla a zásady, které naše děti od potenciálního negativního dopadu technologií pomohou chránit.

Obrazovka jako hlavní viník?

Je důležité si uvědomit, že samotné používání digitálních technologií pravděpodobně nemá v běžném měřítku negativní vliv na rozvoj dítěte. Právě naopak, některé studie ukázaly, že digitální technologie mohou být velmi přínosné například pro ranou intervenci a pro zprostředkování smyslových zážitků například dětem s postižením. Správně zvolená počítačová hra může pomoci v osvojování si dovednosti adaptace a řešení logických úkolů.

V tom všem je nicméně několik velkých „ale". Zaprvé, každý čas, který dítě tráví před obrazovkou, je na úkor času, který by mohlo využít jinak – tělesnou aktivitou (zde můžeme vidět spojitost s dětskou obezitou), interakcí s vrstevníky nebo hrou s klasickými hračkami, které na rozdíl od tabletu nebo televize zprostředkovávají i hmatový zážitek. Nebo také prostě tím, že se bude nudit, což ho přiměje k vymýšlení nových her a aktivit. Proto by měl v zájmu dítěte logicky čas strávený u obrazovky být kompenzovaný například společnou herní aktivitou.

Zadruhé, ohledně technologií u dětí platí obecně pravidlo, že forma je méně důležitá než obsah. Pokud čtyřleté dítě stráví na iPadu hodinu hraním her na principu pexesa nebo hledání rozdílů, je to úplně něco jiného, než když stejnou dobu stráví scrollováním (postupným přejížděním) jednoho videa na TikToku nebo Instagramu za druhým. V popsané situaci můžeme vidět zásadní rozdíly: Digitální pexeso má nesporně vyšší přínos pro rozvoj dítěte než sledování krátkých videí s výrazným audiovizuálním podtextem. Navíc pexeso je aplikace, kterou jsme mu tam my nainstalovali, a máme tedy plnou kontrolu nad tím, jaké podněty se budou k našemu dítěti dostávat. Naproti tomu pokud necháme dítě samostatně sledovat náhodná videa na sociální síti, nemůžeme zaručit, že ho nějaké video nevyděsí nebo že nebude kopírovat nevhodné chování, které na videu zahlédlo.

Zatřetí, je velmi důležité pro nás jako rodiče umět odhadnout, kolik času stráveného s technologiemi je ještě v pořádku zrovna pro naše dítě, s ohledem na jeho potřeby a stupeň vývoje. Americká asociace pediatrů vydala následující doporučení pro maximální dobu, kterou by děti mohly trávit před obrazovkou (tedy televizí/tabletem/telefonem): Dětem do dvou let není vůbec nutné digitální technologie poskytovat, u dětí ve věku od 2 do 5 let pak doporučují nepřekračovat více než 2 hodiny denně strávené před obrazovkou. Dodává, že tento čas by měl ideálně být strávený společně.

Jak využívat možnosti digitálních technologií s rozumem?

Pojďme se společně zamyslet nad možnostmi, jak můžeme svým dětem poskytnout digitální technologie a zároveň nežít ve strachu z toho, že na ně budou mít negativní dopad. Je totiž na nás, rodičích, abychom svým dětem vytvořili mantinely, kterými jim zpřehledníme používání tabletů, televize či mobilů. Pro začátek mohou být užitečná následující základní pravidla:

1. Dítě by do námi stanoveného věku (rozhodnutí je našem úsudku) vůbec nemělo mít volný přístup k digitálním technologiím.
2. Předem si s dítětem stanovme dobu, kterou bude moci za den u digitálních technologií trávit. Tento čas poté striktně dodržujme. Můžeme například nastavit kuchyňskou minutku nebo časovač na tabletu. Hra na tabletu může být i skvělou odměnou například za úspěšnou okluzní terapii, uklizení si pokojíčku apod.
3. Vzdělávejme se v oblasti digitálních technologií. My v Rané péči EDA se také snažíme jít s dobou, doporučujeme například náš webinář na téma "Tablet pro rodiče a děti". Navíc vše, co se běžný uživatel potřebuje dozvědět o digitálních technologiích, se dá vyhledat na internetu (ale pozor na kvalitu zdrojů…). Je dobré pokládat si otázky a mít alespoň základní přehled o dané problematice.
4. Mluvme s dětmi o tom, co viděly v televizi, jaké hry hrály a co by mohly vyzkoušet příště. Mluvme s nimi úměrně k věku o rizicích digitálních technologií a internetu.
5. Malému dítěti zpřístupněme pouze hry a obsah, který jsme předem vyzkoušeli a záměrně vybrali. Velké množství běžných her na tabletu lze hrát bez zapnutého internetu. Používejme nástroje pro kontrolu obsahu (například na Youtube) a pro omezení stahování aplikací (iPad).
6. Dbejme na to, aby čas, který naše dítě stráví s technologiemi, byl kompenzovaný běžnou hrou, čtením knížek, sociální interakcí a dostatečným pohybem.
7. Buďme jim dobrým příkladem. Pokud trávíme čas s dítětem, snažme se odložit mobil stranou a být přítomni v daném okamžiku. Nenechávejme puštěnou televizi jako kulisu.
8. Poslouchejme svou rodičovskou intuici. My jsme největšími odborníky na své děti, a pokud je budeme poctivě a bedlivě sledovat, poznáme, co pro ně je a není dobré.

Digitální technologie nám otevírají úžasné možnosti, jak rozvíjet a zabavit děti, obzvlášť ty s postižením. Věřím, že pokud se budou technologie využívat s rozumem, přinesou do dětských životů mnoho užitečného.

Magdaléna Kostelecká, poradkyně rané péče

Tablety nebrání dítěti zapojit do hry více smyslů

Do zrakové stimulace a rozvoje jemné motoriky mohou rodiče nebo pedagogové zapojit tablety. Vhodně zpracované aplikace jsou pomocníkem při procvičování zrakových a dalších dovedností. V rámci rané péče se v EDOVI s tablety a aplikacemi pracuje už mnoho let. Vlastní aplikace uvádí EDA na trh od roku 2013 a do dnešního dne jich je celkem pět. EDA PLAY TOM a EDA PLAY TOBY jsou zadarmo, EDA PLAY ELIS, EDA PLAY PAULI a EDA PLAY jsou placené. ELIS i PAULI budou od konce letošního roku dostupné také pro Android platformu.

Příběh jednoho dne v životě holčičky

V aplikaci EDA PLAY PAULI děti sledují příběh jednoho dne v životě holčičky Pauli. Děti mohou samy posouvat děj vpřed, a to jednoduchým dotykem na obrazovku. Pozadí aplikace je černé, dostatečně kontrastní vůči barevným obrázkům ve hře. Každý úkol čeká na dotyk dítěte, obrázek v něm pulzuje nebo na sebe jinak upozorňuje, je doplněný o zajímavý zvuk. Motivuje dítě, aby se samo dotklo displeje tabletu a tak ovlivnilo, co se bude dál dít.

Interaktivní hry a interaktivita mezi lidmi

Tablety nenahrazují klasické pomůcky nebo hračky, ale vhodně je doplňují. Tablety sice nabízejí interaktivní aplikace, ale nikdy nenahradí klasickou interaktivitu mezi lidmi. Vždy je dobré, pokud rodič nebo asistent sleduje, jakým způsobem dítě hru hraje, jak se mu daří aplikaci ovládat, co je zaujalo. Dospělý může hru okomentovat vlastními slovy a může také vysledovat, co dítě bavilo, a s tím pak dále pracovat při hře mimo tablet, v úkolech v pracovním listu nebo při hře s hračkami.

Dokážu to sám

Děj aplikace EDA PLAY PAULI je natolik zajímavý, že i děti s těžkým omezením hybnosti rukou se snaží do hry zapojit. Ovládání je jednoduché. Stačí se kdekoli dotknout displeje tabletu a hra zareaguje. Děti mohou sledovat souvislost příčiny a následku: stačí plácnout do displeje a něco se stane. Za dobře odvedený úkol dostanou pochvalu. Děti tak mohou samy dokázat to, co by možná v běžném životě kvůli limitům motoriky dokázat nemohly.

Nejde o pohádkový příběh

Pohádkový příběh by mohl být pro některé děti obtížně pochopitelný. Může být pro ně těžké představit si postavy a děje, se kterými se ve skutečnosti nemohly setkat. Díky tomu, že jde o příběh jednoho dne, ve kterém se odehrají aktivity, které děti znají ze skutečného

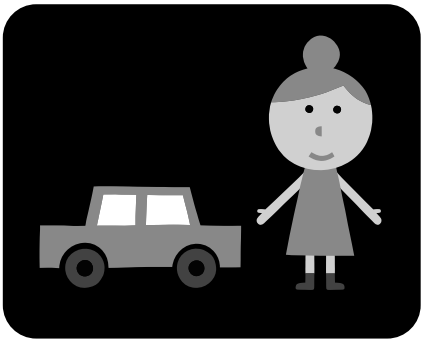

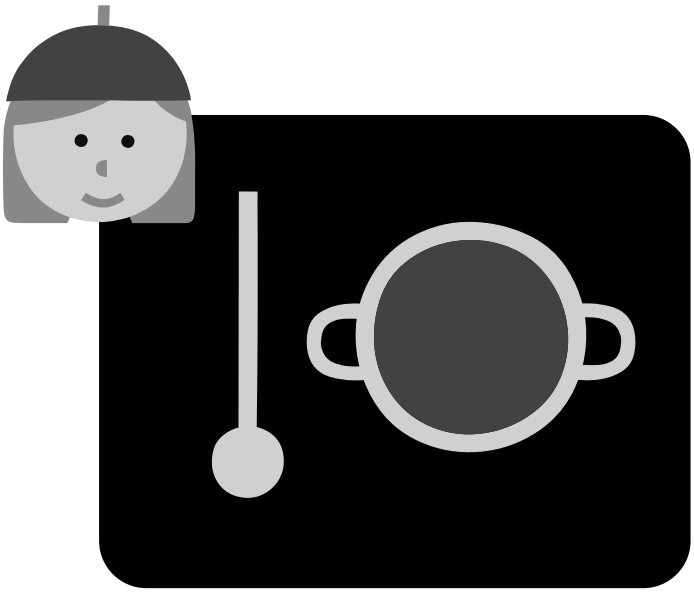

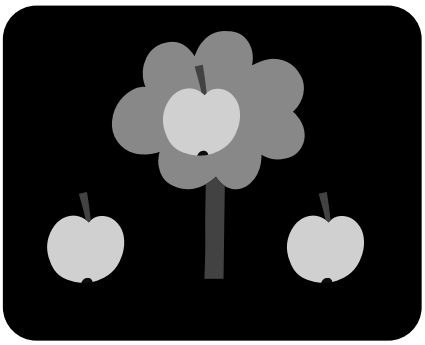

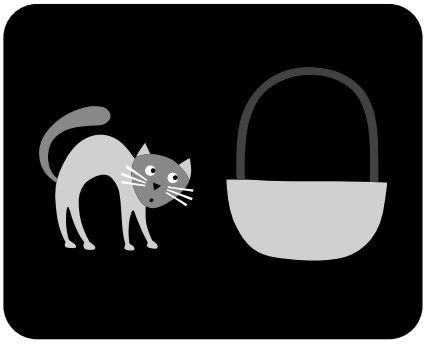

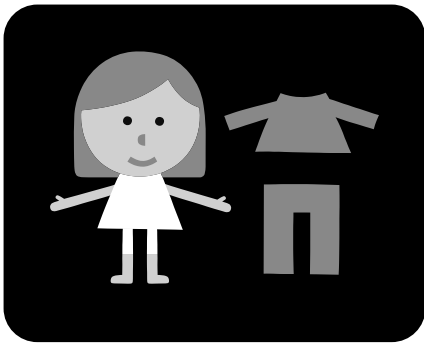

života, mohou se v příběhu lépe a rychleji orientovat, je pro ně srozumitelný.

Poznávání na základě smyslových vjemů

Dítě na základě smyslů poznává svět kolem sebe. Podnět ze hry působí na zrak, sluch, motivuje k dotyku, tedy zapojuje i hmat. Ve hře EDA PLAY PAULI děti pomáhají sbírat jablka do košíku. Rodiče mohou na hru z tabletu navázat i ve skutečném životě. Až budou krájet jablíčko k svačině nebo do koláče, mohou se k úkolům z aplikace vrátit a vlastními slovy popisovat, co s jablky dělala Pauli a co se s nimi chystáme udělat my doma, popsat, jak budou jablka chutnat. A nakonec je nejlépe opravdu společně ochutnají!

Než přišly na trh tablety

Zraková stimulace a rozvoj zrakových dovedností samozřejmě probíhaly u dětí v raném věku i před příchodem tabletů. Knihy, kartičky s obrázky, světelné panely, stimulační hračky, to vše má rodič nebo pedagog k dispozici i dnes. Výhodou tabletů a vhodných aplikací je možnost působení na více smyslů dítěte najednou a také možnost hru hrát sám a být v ní úspěšný, i když má dítě v reálném životě zdravotní limity.

Podněty pro děti s kombinovaným postižením

Děti se zrakovým a kombinovaným postižením mají omezené možnosti vnímat podněty z okolí, mohou být velmi citlivé na změny a jen pomalu přijímat nové stimuly. Aplikace EDA PLAY PAULI může doplňovat každodenní činnosti, které dítě zná ze svého domova. Hra na tabletu dokáže na dotyk dítěte ihned reagovat. Motivuje tak dítě ke hře a podporuje jeho ochotu vynakládat vlastní úsilí. Hrou děti povzbuzujeme k tomu, aby používaly smysly a svaly, které jejich tělo vzhledem k postižení ovládá jen obtížně, a proto k tomu potřebují větší motivaci.

Příprava na sebeobslužné dovednosti

V EDA PLAY PAULI si holčička Pauli čistí zuby, učeše se, oblékne, pak je snídaně. Rodiče s dětmi mohou popisovat vlastními slovy to, co se dělo ve hře a co se děje každé ráno u nich doma. Aplikace dokáže zapojit zrak a hmat, ale například úchop reálného hřebenu nebo kartáčku na zuby rodiče s dětmi procvičí ve skutečném životě.

Vždy je na rodiči, pedagogovi nebo asistentovi, aby rozhodl, kdy a za jaké situace bude dítě tablet a aplikace používat. Jak dlouho a jak často, doma v klidu nebo ve skupině ve škole. Všechno o aplikacích můžete sledovat na **www.edaplay.cz** nebo na Facebooku @ranapeceeda

Ivana Bajgarová, Lucie Magerová, tým EDA PLAY

Jaké dovednosti pomáhá rozvíjet aplikace EDA PLAY PAULI:

- Zrakové dovednosti
- Dovednosti jemné motoriky
- Emocionální rozvoj
- Sebedůvěru – dokážu to sám, mám z toho radost
- Kognitivní dovednosti – chápání souvislostí
- Schopnost koordinace oko-ruka

Využití tabletů v praxi

Tablet jako přenosný světelný panel

Pokud vaše dítě používá při hře podsvícení, můžete třeba na cestách nahradit světelný panel tabletem. Aplikací, které to umožňují, je několik. Máme dobrou zkušenost s aplikací Baterka (pro iOS), v které můžete na displeji iPadu měnit barvy a intenzitu osvětlení. Pro maximální využití displeje jako světelného panelu doporučujeme zamknout jej pomocí Asistovaného přístupu.

Geometrické tvary v mém okolí

S dětmi na procházce vyfoťte různá místa ve svém okolí a doma pak v jakékoliv aplikaci umožňující malování zvýrazněte tvary, které na fotce najdete.

Aplikace speciálně určené pro rozvoj zraku

Kromě her EDA PLAY existují některé další aplikace speciálně určené pro děti se zrakovým postižením. Nebojte se zeptat své poradkyně rané péče, které aplikace jsou nejvhodnější právě pro vaše dítě.

Učíme se čísla

Vytvořte kartičky s číslicemi (např. 1–10) a zamíchejte je do misky. Dítě si bude postupně kartičky losovat. Číslici na každé z nich přepíše do tabletu v jakékoliv aplikaci na malování a vloží tolik emoji nebo nálepek, kolik číslice představuje.

Písmenka, kam se podíváš

Vyfoťte s dětmi jednotlivá písmena, kdekoliv na ně narazíte. Ve fotkách v tabletu je poté vyřízněte a v aplikaci na malování z nich skládejte slova nebo například jména dětí. Zkuste u toho s dětmi vzpomínat, kde jste jednotlivá písmena vyfotili.

Vlastní omalovánky

Aplikace Colorscape (pro iOS i Android) umožňuje z jakékoliv fotografie vytvořit omalovánku. Tu pak můžete (ale nemusíte) dál upravit a následně vytisknout nebo ji dětem nechat vybarvit přímo na tabletu.

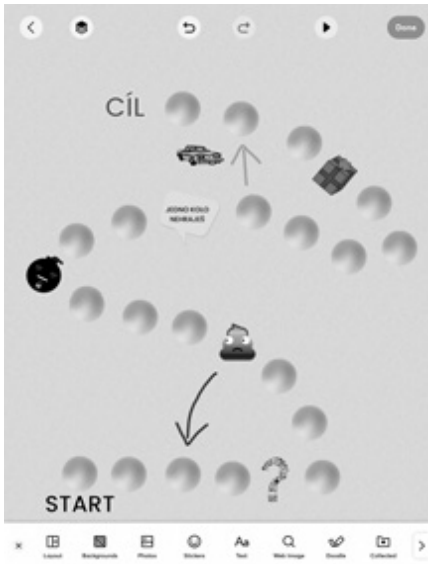

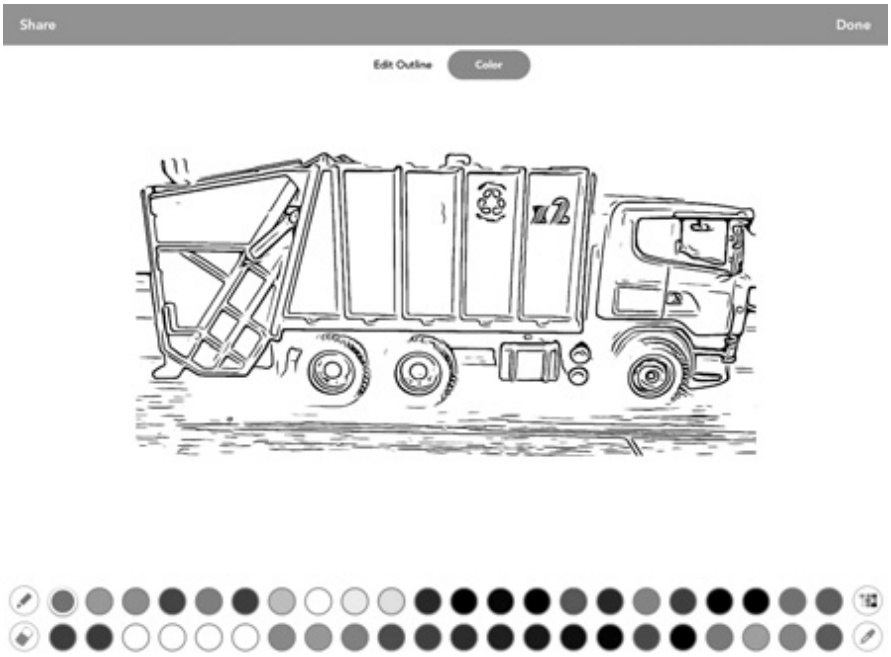

Aplikace, které skutečně něco učí: grafomotorická cvičení, logopedie, hledání rozdílů apod.

V dnešní době existuje nepřeberné množství her a aplikací slibujících, že pomohou vašemu dítěti při rozvoji grafomotoriky, slovní zásoby nebo zrakové percepce. Bohužel ne všechny jsou opravdu funkční a správně vytvořené. Obecně lze říci, že je dobré vyhledávat hry, které mají jasně popsaný cíl a to, jak k němu dospět, které neobsahují příliš rušivých faktorů (hodně blikání, velmi výrazné zvukové efekty apod.) – zkrátka takové, u kterých je dítěti jasné, co a za jakým účelem dělá, a nic přitom zbytečně nerozptyluje jeho pozornost. Dobrou zkušenost máme například s aplikacemi od PMQ Software.

Hrdina vlastní knihy

V aplikaci Book-Maker můžete vytvořit s dětmi vlastní interaktivní knihu. Lze do ní vkládat fotky, samolepky, videa, zvuky, odkazy na internetové stránky včetně videí na Youtube a mnoho dalšího. Vaše dítě se tak může v knížce stát superhrdinou, vyprávět vlastní příběhy a zapojit do nich svou fantazii i celou rodinu.

Deník úspěchů

Se stejnou aplikací můžete společně s dítětem vytvořit například deník úspěchů – znázornit, co se dítěti ten den/týden/měsíc povedlo a co nového se naučilo.

Vlastní hra

V App Storu a Google Play existuje několik aplikací, které umožňují vytvářet koláže, vkládat tvary, nálepky apod. (například Piccollage). V těchto aplikacích můžete společně vytvořit svou vlastní hru – stačí vložit a poskládat políčka, nástrahy a úkoly, kreativitě se meze nekladou. Svou hru pak můžete mít v tabletu vždy s sebou. To se hodí například na dovolené nebo během cesty vlakem. Jako figurky můžete použít buď nálepky v aplikaci nebo jakékoliv malé předměty nebo hračky, které máte po ruce. A že nemáte u sebe kostku? I na tu už jsou aplikace...

Připravila Magdaléna Kostelecká, poradkyně rané péče

Ozobot – co to je a jak ho můžeme využít

Nedávno jsme v rané péči získali zajímavou pomůcku s názvem Ozobot. Zní to jako z 22. století a taky to tak trochu vypadá… Jedná se o malou robotickou hračku, která se vejde tak akorát do dlaně a která nabízí pestrou škálu možností využití. Tento robot má rozměry přibližně 2,5 na 2,5 centimetru. Vespod má několik senzorů, kterými skenuje povrch pod sebou. Uvnitř se nachází elektrický motorek, který pohání dvě kolečka, a základní deska s LED diodou uprostřed, která vše ovládá. Na plášti Ozobota najdeme také tlačítko pro ovládání a nastavení robota.

Tuto chytrou hračku si můžeme užít v rámci jednoduché hry, třeba při sledování pohybu Ozobota po podložce. A starší sourozenec se může s Ozobotem učit programovat, právě k tomu jsou tito malí roboti ve školách využíváni.

My v rané péči na programování rozhodně neaspirujeme, ale i tak si pomůcku umíme užít. Pro začátek si můžeme vzít pár fixů a nakreslit Ozobotovi na papír dráhy plné křižovatek a zatáček.

Malinký robůtek se pomalu pohybuje, svítí a bliká, reaguje také na překážky např. v podobě dětské ruky. Dítě se tak učí sledovat pohyb objektu, snaží se pohybujícího Ozobota zachytit rukou a cíleně přemístit na jiné místo. Můžeme se pohybovat jen v malé ploše papíru na stole, ale můžeme využít i větší plochu z balicího papíru na podlaze, a sledovat tak objekt na delší vzdálenost. Můžeme tím vypozorovat, na jakou vzdálenost je takový objekt pro dítě zajímavý.

Důležité je také nakreslit Ozobotovi dráhu, po které se má pohybovat, to je velká motivace k procvičování grafomotoriky; ne všechny děti rády kreslí a takové lákadlo, jakým je Ozobot, by mohlo být v tomto směru velmi užitečnou pomůckou.

Ke kreslení používáme běžné fixy na flipchart, dítě může vybírat své oblíbené barvy nebo je volit podle pokynu dospělého, a vytvářet tak cestu podle předem daných pokynů.

Ozobota lze také postavit na displej tabletu a ke hře a k rozvoji zrakových dovedností využít aplikaci Ozobot Bit. Tady už můžeme pracovat s různými pokyny, které robůtkovi řeknou např. „Jdi doleva“ „Jdi doprava“ „Otoč se nazpět“. Nenásilnou formou tak učíme dítě orientaci v prostoru a rozlišování stran.

Ať už jsme zkušeným inženýrem nebo dítětem, Ozobot může být tak náročný a zábavný, jak si ho uděláme. Je jednoduchý a intuitivní, ale zároveň umožňuje i složité úpravy a programování.

Že by dárek pro celou rodinu?

Martina Herynková, poradkyně rané péče a zraková terapeutka

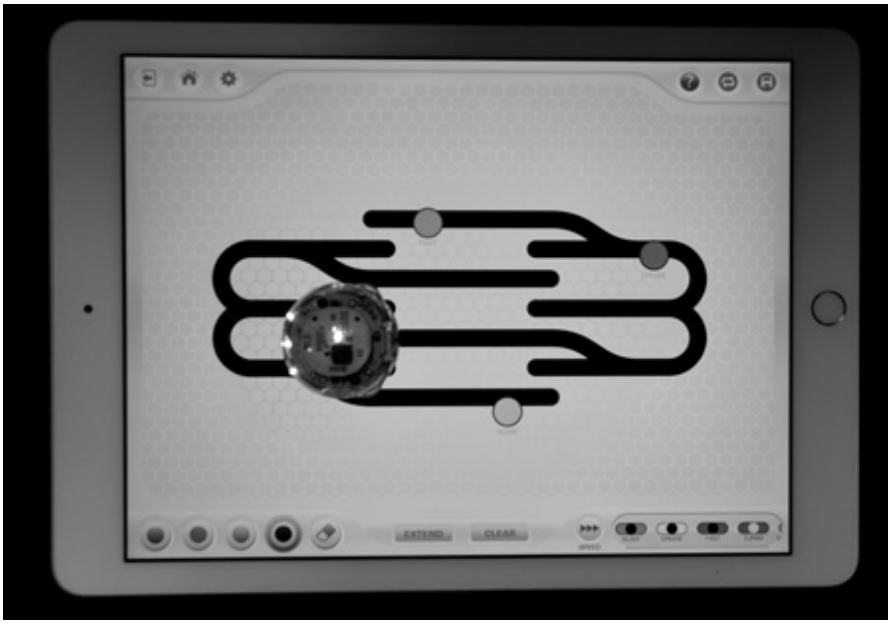

PenFriend nebo Albi tužka?

Při listování zpravodajem Rolnička, který vyšel pro naše klientské rodiny v září 2010, jsem narazila na svůj vlastní článek… a měla jsem možnost si uvědomit, jak se za těch deset let změnila dostupnost a pestrost některých typů pomůcek.

Název článku byl *RNIB PenFriend aneb „Když předměty mluví“* a čtenářům jsem v něm představovala tehdejší zahraniční novinku – „mluvící tužku“ určenou pro nevidomé. PenFriend býval dostupný pouze v anglicky mluvících zemích, nyní jej distribuují tuzemské prodejny pomůcek pro lidi s postižením zraku. Jedná se o 25 cm dlouhou elektronickou pomůcku ve tvaru tužky, se čtyřmi snadno rozlišitelnými tlačítky – zapínání, vypínání, nahrávání, přehrávání. Tužka se dodává v sadě s několika desítkami samolepicích čipů, většinou kulatých, o velikosti mince. Čip si nalepíme na předmět, který je třeba označit. Poté se zapnutou tužkou PenFriend tohoto čipu dotkneme a namluvíme obsah. Kdykoli pak tužkou čip znovu aktivujeme, uslyšíme to, co jsme si nahráli. Čipy existují i v podobě odolávající vlhku (je možné je např. využít k označení balíčků potravin v mrazáku) a v magnetické verzi k přidělání třeba na konzervu. Na čip si kromě názvu potraviny můžeme namluvit např. i dobu její trvanlivosti nebo recept na její úpravu – případně cokoliv dalšího, protože na jeden čip lze nahrát až hodinu informací. Zalaminovaný čip na šňůrce si může nevidomý přivázat do knoflíkové dírky saka a načíst si jeho charakteristiky (barvu, návod k praní, kdy ho naposled použil…). Čip nalepený v kalendáři může obsahovat namluvený seznam všeho, co potřebujete s sebou na naplánovaný víkendový výlet. Můžete také svým vlastním hlasem načíst dítěti oblíbenou pohádku. Čipy k PenFriendu se mohou používat opakovaně, obsah lze mazat.

V současné době se u nás PenFriend běžně prodává v Tyflopomůckách, stojí i se sadou 127 čipů necelé 4.000 Kč. Lze na něj, pokud má žadatel těžké zrakové postižení, požádat na úřadě práce o příspěvek v rámci tzv. pomůcek pro odstraňování komunikačních bariér.
Že vám popis této pomůcky v současnosti něco připomíná? Samozřejmě – kdo by neznal Albi tužku a množství knížek, s kterými se používá? Před oněmi deseti lety však zbývalo do zrodu nyní tak rozšířené hračky ještě několik let (byla vyvinuta po roce 2013). Znáte ji jako elektronickou pomůcku, do které lze stáhnout texty a jiné soubory, příslušející ke konkrétní zakoupené audioknize. Když se poté dítě dotýká v této audioknize textů, obrázků nebo funkčních ikon, tužka obsah přečte nebo přehraje.

Také k Albi tužce je možné zakoupit speciální samolepky, které vám umožní si nahrát vlastní texty. Určitě je hezké, když už dítě „odbydeme“ náhražkou živého čtení, aby alespoň občas poslouchalo náš hlas…

Albi tužka sama o sobě stojí kolem 1.200 Kč, lze ji ale využívat víceméně pouze s knihami edice Kouzelné čtení, které je třeba postupně přikupovat. Jejich audiotexty je nutné před použitím aktivovat v tužce stažením z webu výrobce.

V rodině prakticky nevidomého Vojty, kde také maminka špatně vidí, si pořídili pomůcku PenFriend. Zároveň Vojtovi sourozenci mají Albi tužku a několik knížek Kouzelného čtení. Tatínek proto mohl shrnout rozdíly i podobnosti obou zařízení, a tak možná někomu z vás pomoci v rozhodování o tom, co je právě pro vaši rodinu užitečnější:

1/ Shodné funkce PenFriendu i Albi

- záznam zprávy přiřazené ke konkrétní nálepce, nahrávky uložené v tužce,
- možnost archivovat a upravovat nahrané zprávy v počítači,
- možnost uložit hudbu v MP3 a spustit/zastavit přehrávání tlačítkem na tužce.

2/ Charakteristiky Albi tužky

- zábavné i naučné knihy z edice Kouzelné čtení, s vyprávěním a zvuky (pro slabozraké ale většinou graficky poněkud nepřehledné),
- složitější pořízení záznamu vlastní zprávy – celkem dvě nálepky pro nahrávání a potvrzení zprávy, třetí nálepka pro přehrávání zprávy, speciální nálepky pro snadnější přehrávání hudby (vpřed, vzad, spuštění, pauza, konec),
- max. 108 nahrávek, dokoupením další sady nálepek se maximální počet nezvýší (nahrávky se přepisují).

3/ Charakteristiky tužky PenFriend

- snadné uložení nahrávky – stačí jediná nálepka pro uložení i přehrávání,
- v balení nálepky samolepicí malé, větší, magnetické, zalaminované; lze

přikoupit i pratelné samolepky na oblečení,
- v základním balení 127 nálepek, zakoupením další sady se – na rozdíl od Albi – zvýší kapacita záznamů, kterých PenFriend umí až 3500.

Shrnutí

Kdo potřebuje především označovat předměty a ozvučovat vlastní knihy s co nejjednodušší obsluhou, pro toho je vhodnější PenFriend – zvláště pro nevidomé. Kdo využívá knihy Albi Kouzelné čtení a označování a ozvučování vlastními nahrávkami potřebuje méně, je pro něj vhodnější Albi (zvláště pokud nahrávky ukládá dospělý bez zrakového postižení).

Jana Vachulová, poradkyně rané péče, a Zdeněk Kavalír

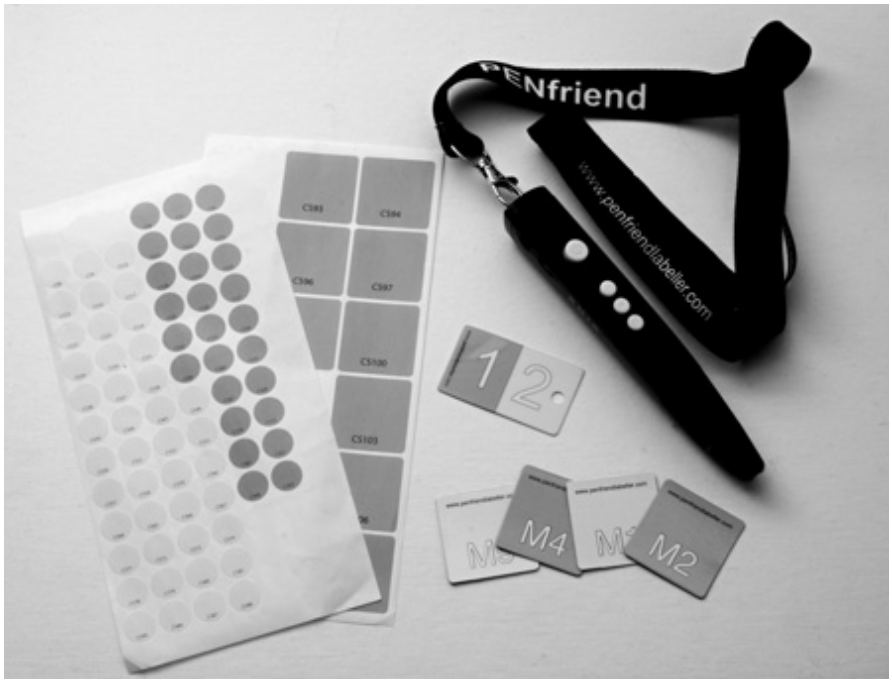

Integrace před lety

Žáci s postižením zraku, kteří navštěvují základní školy v místě svého bydliště, jsou v současné době zpravidla vybaveni všemi potřebnými pomůckami. Mezi nejčastější pomůcky, které v rámci podpůrných opatření doporučujeme, patří sklopné desky, sešity či pravítka pro slabozraké a lupy – od těch nejmenších padnoucích do ruky přes kapesní lupy elektronické až k televizním lupám. Dále lampičky k přisvícení, tablety, notebooky a další pomůcky dle individuálních potřeb konkrétních žáků. Samozřejmostí je možnost zvětšování textů na kopírkách; ve většině vzdělávacích zařízení disponují již barevnými tiskárnami, takže asistenti pedagoga nebo vyučující mohou upravit text z učebnic téměř stejně dokonale jako originál. Na základě doporučení také může škola zřídit pozici asistenta pedagoga, který je důležitým pomocníkem pro žáka i učitele, připravuje pomůcky (zvětšování a jiné úpravy učebních materiálů, výroba pomůcek) apod. Funkce asistenta pedagoga je dnes ve školách běžnou praxí. V neposlední řadě pedagogové úzce spolupracují s poradenskými pracovníky speciálně pedagogických center, kteří jim poskytují metodickou podporu.

Taková nabídka ale nebyla na trhu vždy. V minulosti byl sortiment pomůcek natolik „chudý," že se v současné době nechce uvěřit, že žák se zrakovým postižením se i tehdy mohl v běžné škole úspěšně vzdělávat.

Paní učitelka Lenka se podělila o svoji vzpomínku na žáka, který se v její třídě začal vzdělávat ve školním roce 1995/1996:

„Vzpomínám si na své obavy. Šlo o prvního žáka, kterého jsem měla mít

ve třídě integrovaného. Informací jsem měla málo, vlastně téměř žádné. Nejvíce jsme konzultovali s maminkou žáka, jak přizpůsobit informace, aby je žák mohl přijímat a zároveň jsme je stíhali připravovat a upravovat. Zpočátku jsme fungovali bez jakéhokoli asistenta. Začínali jsme tak, že maminka rýsovala fixem linky do velkých sešitů a bloků, které žák používal místo klasických písanek. Podle pravítka se rýsovaly i pomocné linky. Postupně jsme přecházeli již „jen" k obtahování běžných písanek pro prvňáčky. Tenkrát jsme ve škole měli jedinou tiskárnu s kopírkou, kterou uměl ovládat pouze pan ředitel; velmi se zvažovalo, co lze a nelze okopírovat... Sešity pro notový zápis také neexistovaly, maminka opět pečlivě obtáhla veškeré linky. Když se ohlédnu dnes, vzpomínám na první zvětšování textů z učebnic. Dnes bychom ho hodnotili jako příšerné, ale tenkrát jsme měli pocit, že jsme dosáhli nějakého vrcholu pomoci! Knihy se zvětšovaly na formát A4 a možná i dokonce A3 tím stylem, že na stránce byla vždy zvětšená kopie části stránky a zbytek nepoužitelné okraje (o nějakém nastavení tisku či tisku přímo z elektronických verzí učebnice se nám ani nezdálo). Rodina žáka doma po večerech barev-

nými zvýrazňovači obtahovala jednotlivá cvičení, aby alespoň částečně odpovídala barevnému rozmístění na straně v učebnici, a žák se tak mohl lépe orientovat. První televizní lupa zabírala celou lavici a žák musel mít lavice dvě, aby měl kde sedět... Konzultace z SPC probíhaly ve škole velmi zřídka, protože jsme byli vnímáni jako ti, co si dokáží poradit. Pokud jsme měli sami nějaké dotazy, museli jsme se dovolat na pevnou linku. Vlastně je to zajímavé, s jakým minimem pomůcek jsme si vystačili a jaké jsme měli všichni osobní nasazení. Dnes je často předmětem úvodních diskuzí při nástupu do školy to, do jaké míry musí vše (jako úpravu učebnic atd.) zajistit škola, tedy asistent pedagoga, a do jaké míry se budou podílet rodiče. Velmi často je vše na škole. Pokud potřebuji konzultaci odborníků z poradny (PPP – pedagogicko psychologická poradna) nebo centra (SPC – speciálně pedagogické centrum), je záležitostí pár sekund, kdy vyfotím žákův sešit do telefonu a okamžitě odesílám s dotazem patřičné pracovnici. Odpověď mám velmi rychle zpět. Když k nám kolegyně z centra nebo z poradny jedou na konzultaci,

dostaneme zprávu o tom, že mají zpoždění, i s časovou orientací, kdy je máme čekat. Na počátku integrace, kdy jsem ji začala vnímat já jako učitelka při své pedagogické praxi, se stalo, že do školy ve smluvený den nikdo nedorazil a nevěděli jsme proč; přijel druhý den, protože se prostě něco přihodilo.

V nedávné době jsem se byla podívat na pomůcky, které v současné době využívají děti ve speciální škole a které se využívají i ve školách běžných. Překvapil mě především obrovský pokrok v elektronických pomůckách. Lupy jsou velmi propracované, navíc stačí nosit s sebou zařízení typu a velikosti flash disku a při připojení k obrazovce má dítě v tu chvíli k dispozici veškeré materiály. Není nutné pořizovat další skříň na míru, kam by se vešly šanony s kopiemi. Rovněž úprava materiálů je na úplně jiné úrovni. Žádné sešity není nutné linkovat, existují již upravené, lze je zakoupit. Nejen pro procvičování psaní, ale i čtverečkovaný sešit – to je paráda.

Je skvělé, že se pokrok vyvíjí tím správným směrem, aby dětem studium usnadnil."

Paní učitelce určitě můžu dát za pravdu díky svým zkušenostem v praxi speciálního pedagoga ve školském poradenském zařízení. V nedávné době jsme však s kolegyněmi pátraly po notovém sešitě upraveném pro potřeby žáka s postižením zraku a naše pátrání bylo neúspěšné. Vrátily jsme se tedy ke starým dobrým pravítkům, fixám a vyhovující velikosti papíru. Kromě pokroku v technice budeme muset ještě zapracovat i na podpoře pomůcek obyčejnějších.

Martina Králová, poradkyně rané péče a vedoucí SPC EDA

Vážení čtenáři,

v naší pravidelné knižní rubrice se tentokrát společně projdeme lesem a budeme jen žasnout nad tajným životem něčeho tak všedního, jako jsou ponožky. Budeme se ale věnovat i vážnějším tématům – totiž našim smyslům a mozku i tomu, jak na ně okolní svět působí.

Zvuky přírody: Svět lesa

Robert Hunter

Nakladatelství: Drobek 2019

Nádherně ilustrovaná kniha, nevšední svým formátem i zpracováním. Každá dvoustrana se věnuje jednomu druhu lesa (například Sekvojový les, Mlžný les nebo Mangrovový les). Nejprve nás krátký text uvede do podmínek v konkrétním lese a pak už můžeme po stisknutí místa v knize označeného notou poslouchat nahrávku zvuků lesa a přiřazovat je k obrázkům zvířat na dvoustraně. U každého zvířete se také dozvíme zajímavé informace o jeho způsobu života. Celkem se takto seznámíme s deseti druhy lesa. Poslední dvoustrana je věnovaná zajímavostem a ekologickému významu lesů.

Knížka dle mého názoru podněcuje dětskou zvídavost a bude určitě důvodem k vyhledání dalších zajímavých informací o životě v lese. Je velmi autentická a mezi ostatními zvukovými knihami o přírodě vyniká svým komplexním a podnětným zpracováním.

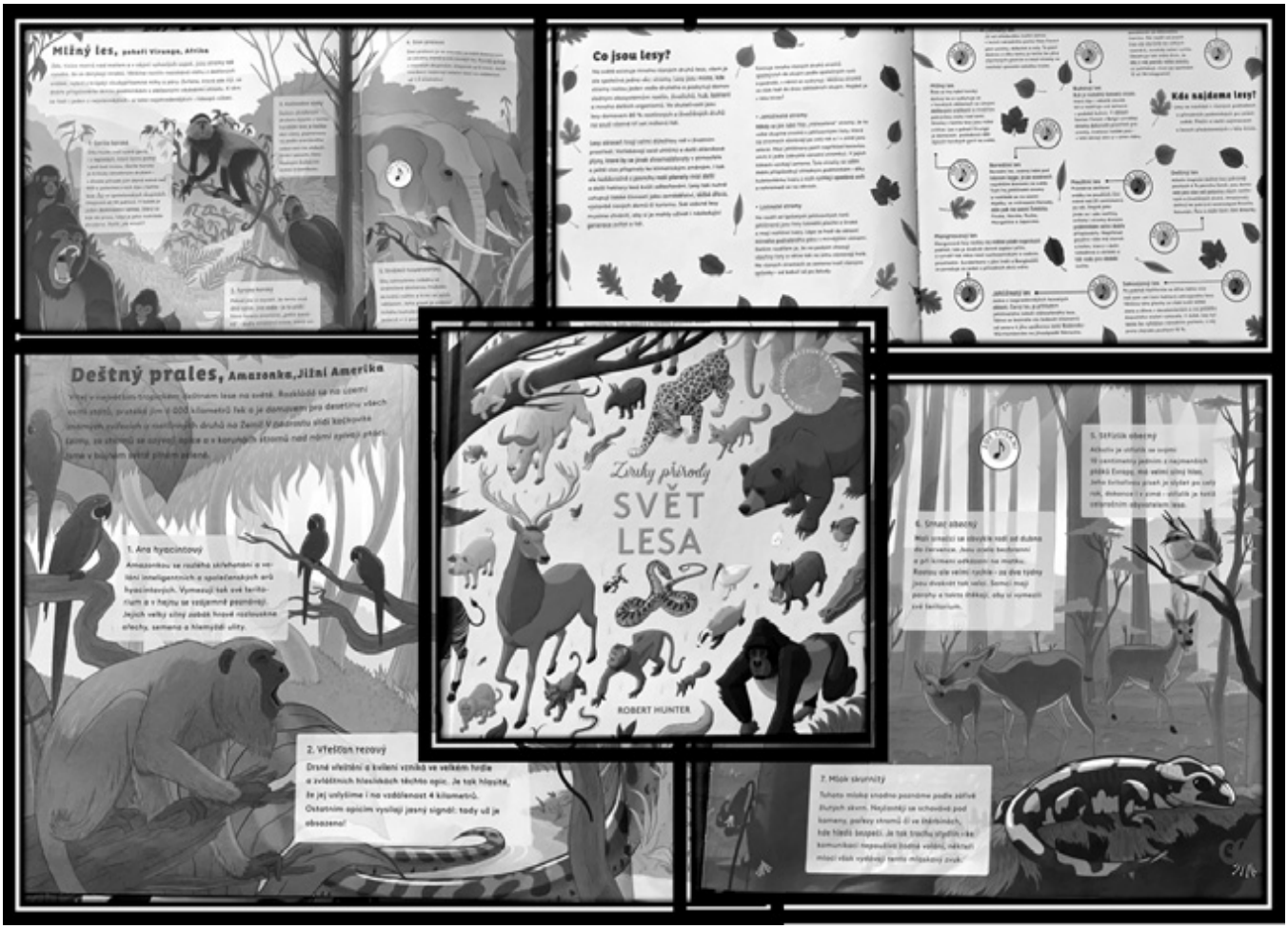

Neobyčejná dobrodružství deseti ponožek (čtyř pravých a šesti levých)

Justyna Bednareková

Nakladatelství: Host 2017

Pokud se vám také stává (a vsadím se, že ano), že při skládání vypraných ponožek vám alespoň jedna zbyde bez druhé do páru, doporučuji přečíst si s dětmi tuto knížku. Díky ní se totiž dozvíte o úžasných dobrodružstvích těch ponožek, které se nebály utéct dírou pod pračkou a vydat se do světa. Staly se filmovou hvězdou, vyhrály květinovou soutěž nebo zachránily koťátka.

Velmi vtipné a mnohdy napínavé příběhy ponožek jsou dlouhé tak akorát na čtení před spaním. Vtáhnou do děje celou rodinu, a protože jen deset příběhů vám určitě stačit nebude, může se stát, že až příště najdete v čistém prádle "plonkovou" ponožku, začnete si s dětmi sami vymýšlet příběhy o tom, kde asi skončila zrovna ta její odvážná družka.

Příjemné čtení a mnoho úsměvů v běžném životě přeje Magdaléna Kostelecká, poradkyně rané péče

Digitální demence

Manfred Spitzer

Nakladatelství: Host 2017

Kniha, kterou vám tentokrát chci doporučit, byla napsána již před devíti lety. Jako rodiče nebo vychovatelé malých dětí však dosud – a možná stále více – hledáme odpověď na to, zda a v jaké míře máme do světa dětí raného věku a předškoláků vpouštět digitální technologie. Reklam odůvodňujících to, že by se s nimi děti měly učit zacházet co nejdříve, je kolem nás dost. Proto je osvěžující přečíst si i opačný názor, který je podložený množstvím odkazů na výsledky výzkumů. Navíc autor je Němec, tudíž často uvádí příklady ze své země, která je nám kulturně bližší než např. USA, odkud jinak přichází většina odborné literatury.

Vyplatí se prokousat se i poněkud složitějšími výklady toho, jak se děti v raném věku učí a jak způsob tohoto učení ovlivňuje lepší využívání jejich mozku v dospělosti. Autor např. velmi podrobně dokazuje, že kdo se v dětství učí nejen ukazováním na věci a jejich obrázky, ale s poznávanými předměty fyzicky manipuluje, má v budoucnu lepší výsledky v mentálních operacích s těmito objekty, t. j. v myšlení. (Ostatně i slovo „pochopit" je v obou našich jazycích příbuzné se slovem „uchopit"…)

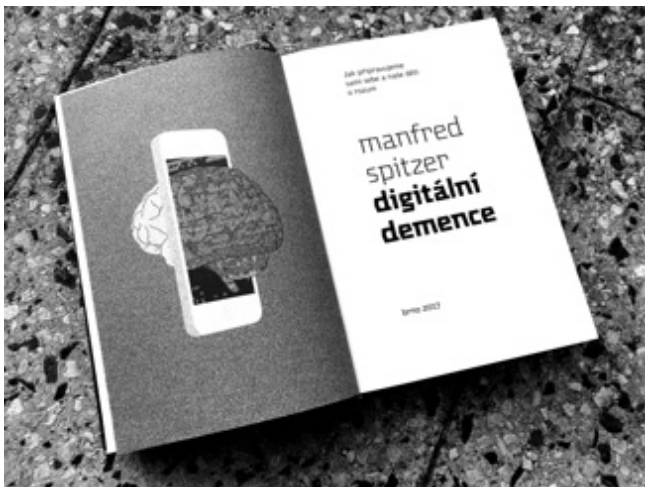

Samostatná kapitola je věnována souvislostem využívání prstů a osvojování si čísel a vlivu vykreslování psacích písmen na schopnost dobře a s pochopením číst. Spitzer připomíná vysoce ceněného pedagoga přelomu 18. a 19. století J. H. Pestalozziho a jeho výrok, že učení má postupovat kupředu „srdcem, mozkem a rukou". (Ostatně i nedávno zesnulý dlouholetý ředitel brněnské školy pro nevidomé PhDr. Josef Smýkal často opakoval myšlenku, že „inteligence nevidomého prochází rukama".)

Publikace nepolemizuje s tím, že digitální média jsou součástí západní kultury: „Náš moderní svět – od zásobení potravinami, přes mobilitu a veřejnou správu až po zdravotnictví – by se bez digitálního zpracování informací zhroutil." Zároveň ale zdůrazňuje, že „digitální média mají vysoký závislostní potenciál a dlouhodobě škodí tělu (stres, nespavost, nadváha – se všemi důsledky) a především duchu". (obojí str. 266)

Spitzer jednoznačně nesouhlasí s všeobecně propagovaným brzkým přístupem dětí k digitálním technologiím ani s jeho údajnými očekávanými přínosy. Na podporu svého názoru uvádí mnohé logické důvody, nad kterými stojí zato se nezaujatě zamyslet…

Na závěr citát z autorova doslovu: „Úsměv, dobré rozhovory, společné jídlo – to je látka, která nám dopřává pocit naplněného života. Večeře se třemi přáteli nás učiní mnohem šťastnějšími a ovlivní nás mnohem více než tři sta virtuálních kontaktů na Facebooku." (str. 291)

A to vám přeji do letošního vánočního a novoročního období!

Jana Vachulová, poradkyně rané péče

Specifika smyslového vnímání u autismu a Aspergerova syndromu

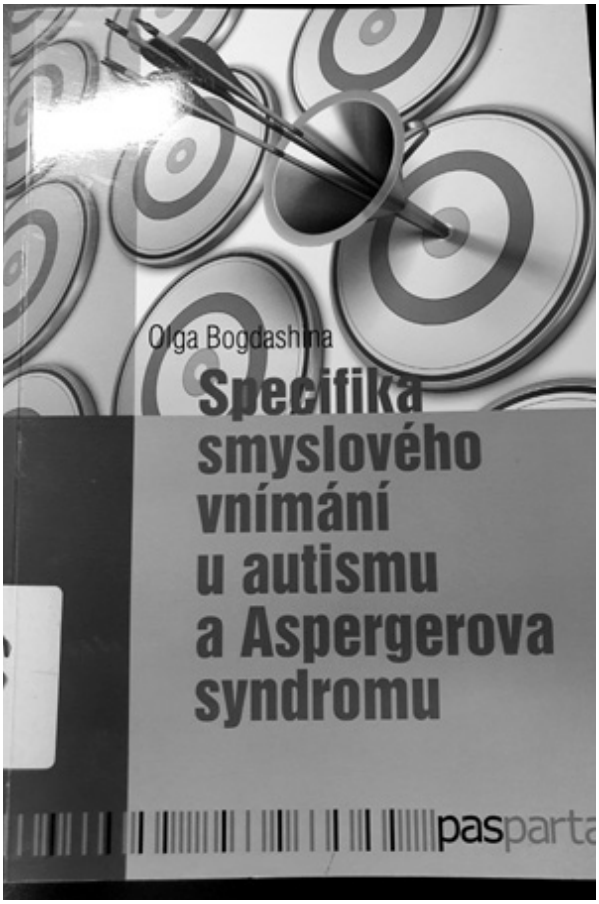

Olga Bogdashina
Nakladatelství: Pasparta 2017

Dlouho očekávaný český překlad knihy, která se dopodrobna zabývá tím, jak lidé s autismem a Aspergerovým syndromem vnímají tento svět.

Autorka pracuje s jednou z obecně přijímaných teorií, podle které jsou projevy autismu z větší či menší části reakcí na odlišné vnímání a zpracovávání smyslových podnětů.

Zajímavé je například autorčino poukázání na výsledky některých studií dokazujících společné rysy dětí s autismem a dětí se závažným zrakovým postižením.

Kniha je velmi poutavá především proto, že je protkána výpověďmi osob s vysokofunkčním autismem. Popisují své smyslové vnímání a prožívání a často uvádějí, že jejich obtíže ve zpracování smyslových informací hrají velkou roli v jejich chování, okolím hodnoceném jako nestandardní.

Kromě relativně známých odlišností jako je hyposenzitivita a hypersenzitivita, doslovné vnímání nebo náchylnost ke smyslovému přetížení přibližuje Bogdashina velmi podrobně například také nekonzistentnost vnímání nebo smyslovou agnozii. Jde o stav, při kterém jedinec nedokáže filtrovat smyslové informace, takže je nad jeho síly jejich velké množství jakkoliv interpretovat. „Jste slepí, ačkoli vidíte, hluší, třebaže slyšíte, atd.," cituje Donnu Willamsovou, ženu s autismem, která tento stav popisuje jako „významovou slepotu, významovou hluchotu či odumřelý hmat". Analogicky to srovnává s tím, co prožívá nevidomý nebo neslyšící člověk, ovšem s tím rozdílem, že „významově nevidomý" nechápe význam obrazů, ačkoli je na rozdíl od nevidomého vidí.

Velmi mě také zaujala část, kde se autorka zabývá preferencí periferního vnímání. Tu můžeme chápat jako vyhýbavost vůči přímé percepci. Nejde jen o známé vyhýbání se očnímu kontaktu, ale i o vnímání jinými smysly. V praxi tak mohou lidé s autismem například lépe reagovat na pokyny pronášené jakoby „do zdi" nebo se vyhýbají aktivitám, které vyžadují udržování rovnováhy.

Jako jednu z dílčích poruch typickou například pro Aspergerův syndrom uvádí Bogdashina i prosopagnozii – obličejovou slepotu. Jedinec s takovým deficitem vnímání nedokáže rozpoznávat obličeje, což může být velkou překážkou při navazování vztahů a vést až k sociální izolaci. Zajímavé (a poměrně odvážné) je její prohlášení: „Výsledky některých experimentálních studií, které se zaměřily na výzkum toho, jak lidé s autismem zpracovávají lidské obličeje, prokázaly abnormní percepční strategie. Pro lidi s autismem je jednodušší rozlišit obličej, když jim je prezentován vzhůru nohama. Úkolem dalších výzkumů je ověřit, zda jsou tyto percepční strategie využívány lidmi s autismem i při vnímání okolního světa."

Kniha se nicméně neomezuje jen na výčet způsobů vnímání, které se liší od toho, jak vnímá a prožívá intaktní společnost. V další části knihy se můžeme dočíst o různých (více či méně fungujících) terapiích jako je behaviorální optometrie, senzorická integrace či aromaterapie. Velmi oceňuji i fakt, že autorka dala prostor pro poměrně objektivní zmínku o dříve velmi populární a dnes hojně odmítané terapii pevným držením.

Závěr publikace je věnován vytvoření profilu smyslového vnímání. Zde autorka poskytuje ucelený (nicméně v ČR nestandardizovaný) nástroj pro zaznamenání a interpretování odlišného vnímání.

K této knize, kterou jsem před několik lety četla ještě v angličtině, jsem se velmi ráda vrátila. I přes vysokou odbornost je zpracována velmi čtivě, obzvlášť díky velkému množství výpovědí osob, které se s odlišným zpracováním smyslových informací potýkají. Dle mého názoru je skvělou publikací pro všechny, kteří chtějí alespoň částečně porozumět tomu, jak lidé s autismem vnímají tento svět a jaký vliv to může mít na jejich chování.

Magdaléna Kostelecká,
poradkyně rané péče

Rubrika sourozenci

Přichází zimní čas a mně se při této příležitosti vždy vybaví skleněná koule, v níž se pomaličku snáší sníh na domeček, andělíčka, stromek… Sněžítko je magické, plné fantazie a hlavně velmi jednoduché na výrobu. Stačí vám k tomu pár věcí a pár minut a pak už jen můžete s dětmi společně snít.
Z příběhů sourozenců vám přinášíme příběh jedné starší sestřičky, kterou velmi ovlivnily návštěvy z rané péče; a my už se pomalu začínáme těšit, že ji za pár let třeba přivítáme v řadách poradkyň – stejně jako tomu bylo u některých našich současných kolegyň, které zažily ranou péči u svého sourozence a nakonec samy dospěly v poradkyni. (Více najdete v mimořádném vydání časopisu (K)OUKEJ ke 30 letům rané péče z prosince 2020.)

Jmenuji se Vašík je mi 18 měsíců. Mám ještě starší sestru Anetku (5 let), ale o té vám řeknu až za chvilinku.

Od malička o mně říkají, že jsem divoch, všude lezu, všechno beru do rukou, ochutnávám vše, co vidím. Zkrátka poznávám svět jako všechny děti. Do mých pěti měsíců bylo vše bez jakýchkoliv zdravotních problémů.

V létě r. 2020 jsme odjeli s rodiči na dovolenou, kam za námi přijeli na návštěvu teta se strejdou a jejich dětmi. Při hraní se mnou si teta všimla, že mám každé očičko jinak zbarvené.

Hned druhý den jsme kontaktovali naši dětskou doktorku, která nás okamžitě poslala na oční pohotovost, a tak jsme navštívili nemocnici, kde nastaly komplikace. První vyšetření ukázalo podezření na nádorové onemocnění zvané retinoblastom. Ihned mě objednali do motolské nemocnice, kde mě čekalo několik vyšetření a kde nakonec byla stanovena diagnóza šedý zákal.

Hned mě objednali na operaci, kde mi odsáli zakalenou čočku z oka, potom následovalo další léčení. Po 5 dnech v nemocnici jsme byli zase doma a rodičům začal takový malý kolotoč v podobě cvičení a rozkoukávání mého nemocného očička. Poté k nám začala jezdit poradkyně Rané péče EDA paní Jana Jelínková, která mi vždycky přiveze hračky a různé pomůcky na cvičení. S rodiči vždy konzultuje, jak se mi cvičení daří. Cvičení se zalepeným zdravým okem a nasazenou kontaktní čočkou nebo brýlemi je náročné nejen pro mě. Nejvíce se mnou cvičí máma, která je velice trpělivá.

A konečně se dostávám ke své starší sestřičce Anetce, kvůli které vám svůj příběh vyprávím. Protože velká pozornost kvůli cvičení byla upřená na mě, tak se Anetka po tu dobu cítila být odstrčená. Naštěstí se podařilo ji zapojit; začalo ji bavit pomáhat mámě se mnou cvičit a ukazovat mi hračky. Jednoho dne dokonce sama přišla za maminkou a chtěla si hrát na paní z rané péče. Vzala si tašku, zabalila do ní nějaké hračky a hrála si na to, že za mnou přijela na návštěvu – tak, jako naše poradkyně. Někdy si zalepuje i své oko, bere si sluneční brýle a zkouší cvičit jako já. Na návštěvu paní Jelínkové a na hračky, které mi vozí, se nakonec těšíme oba dva.

Určitě jste si všimli, že tento příběh nepíši já, ale moji rodiče, kteří by tímto chtěli poděkovat hlavně paní Janě Jelínkové a celému EDOVI. Víme, že léčba postižení oka bude dlouhá, ale věříme, že společnými silami dosáhneme co nejlepšího výsledku.

Rodina Mrázova

Sněžítko

Výroba sněžítka je velmi jednoduchá, není zapotřebí dlouhého chystání a většinu věcí na výrobu najdete doma. Sněžítko si můžete vyrobit jak s dětským motivem, tak designové, které doladí vánoční dekoraci nebo bude hezkým dárkem pro prarodiče. Záleží jen na vaší fantazii.

Potřebujeme:

- obyčejnou sklenici se šroubovacím víčkem
- figurku z voděodolného materiálu (např. z kindervajíčka)
- je-li třeba dostat figurku výš, tak ještě nějaký podstaveček (kamínek, hliníkový kalíšek od čajové svíčky)
- vteřinové lepidlo (případně tavnou pistoli)
- umělý sníh, třpytky
- obyčejnou vodu
- glycerin (tzv. glycerol, zakoupíte v lékárně) – NENÍ NUTNÝ

Na vnitřní stranu víčka nalepíme postavičku. U malých postaviček je dobré ji trochu vyvýšit (podložit kamínkem či jinak), aby byla dobře vidět, až se zašroubuje sklenice. Než lepidlo zaschne, nalijte do sklenice vodu – cca 1 cm pod okraj. Nasypte do vody umělý sníh nebo třpytky (případně obojí) a zamíchejte. Stačí použít obyčejnou vodu, v ní se třpytky a sníh snášejí o trochu rychleji. Pro pomalejší padání je dobré přidat do vody glycerin.

Po zatuhnutí lepidla pod postavičkou stačí jen víčko našroubovat na sklenici. Zkontrolujte, zda víčko těsní a zda hladina vody sahá dostatečně vysoko – případně doplňte. Pro větší bezpečnost doporučuji víčko zalepit. Okraj víčka lze dotvořit nalepením ozdobné stužky či jiné dekorace.

Přejeme zábavné tvoření a hezké „snění“ s vašimi sněžítky.

Jana Jelínková,
poradkyně rané péče

Záložka do knihy

Vezměte si pastelky a vybarvěte obrázky. Zvířátka se chystají něco dobrého uvařit nebo upéct. Sovy sedí na smrku, pod smrkem jsou hříbky a zajíc. Až budete mít vymalováno pastelkami, vystřihněte si záložky do knihy. Opatrně stříhejte podle přerušované čáry, můžete poprosit rodiče nebo starší sourozence, aby vám se stříháním pomohli. A nezapomeňte záložku otočit, na druhé straně na vás čekají další obrázky k vymalování.

Pohádka na večer

Čtete si večer s rodiči pohádky? Přes den si oblíbenou knížku prolistujte a najděte pohádku, kterou si chcete večer přečíst. Do knížky vložte záložku, abyste večer vybranou pohádku spolu s rodiči rychle našli.

Listujeme v kuchařce

Pomáháte rodičům rádi při vaření nebo pečení? Knížce s recepty se říká kuchařka. Prolistujte si takovou knížku a najděte recept na jídlo, které byste s rodiči rádi uvařili. Stránku s receptem označte záložkou. Kterou si vyberete? Se zvířátky, která se chystají vařit nebo péct, nebo se vám líbí víc ta se sovičkami? Pokud najdete v knížce více oblíbených receptů, vyrobte si sami další záložky. Na proužek papíru nakreslete to, co vám chutná, a vložte takovou záložku do knížky s recepty.

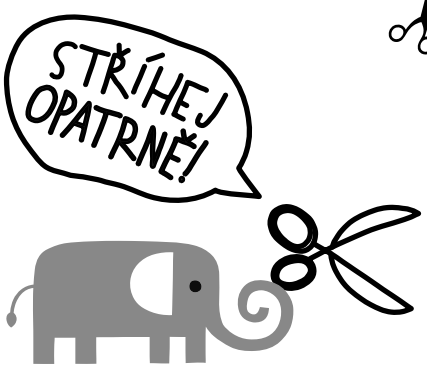

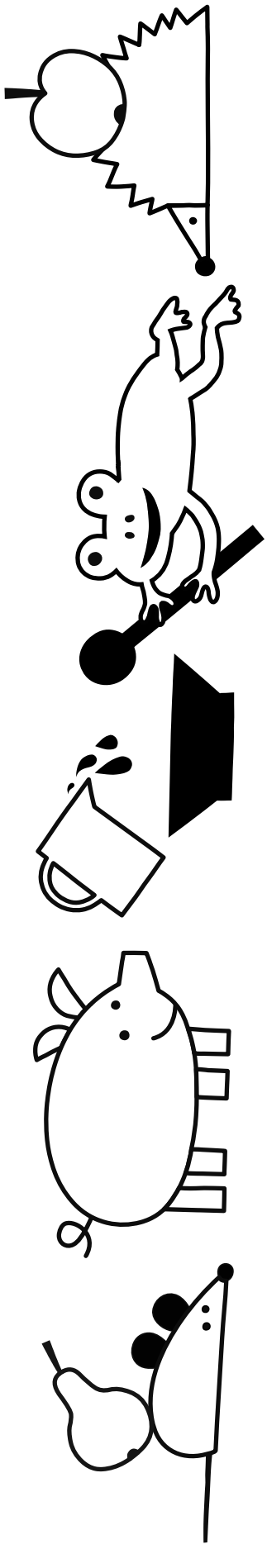

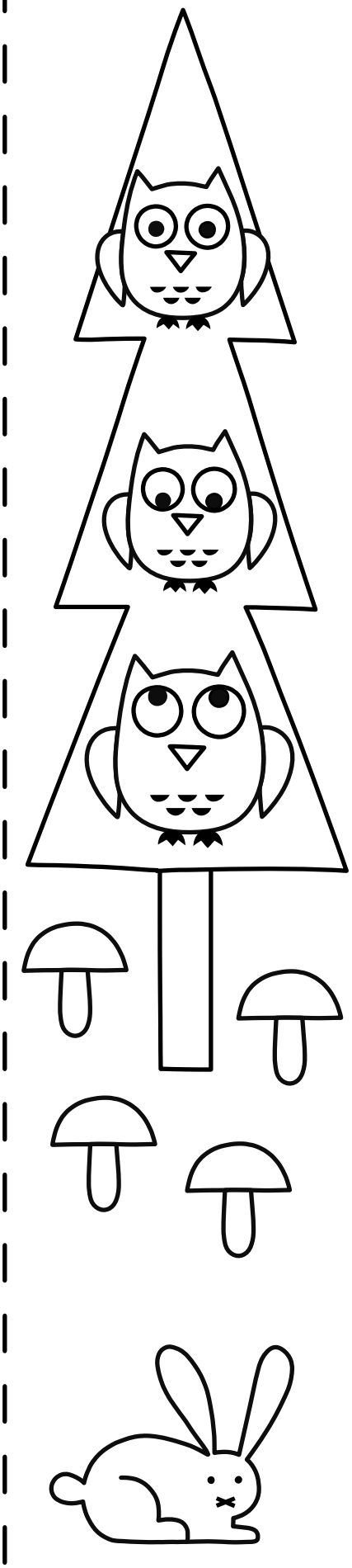

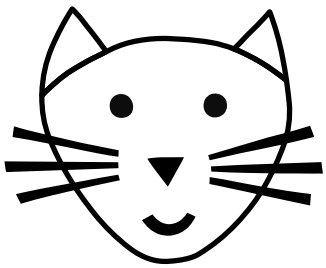

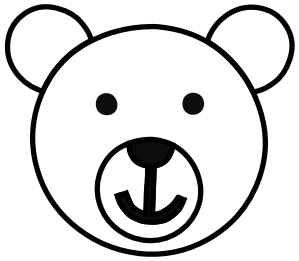

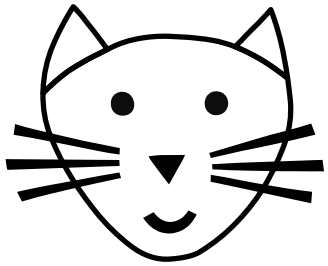

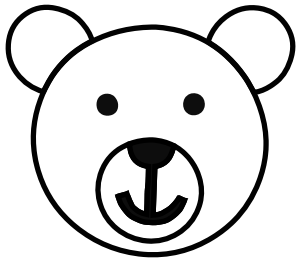

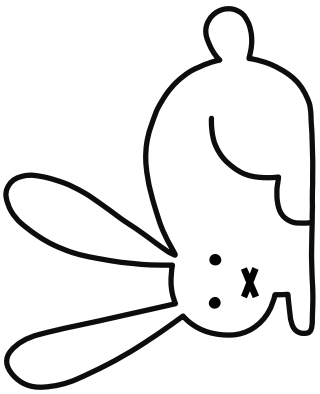

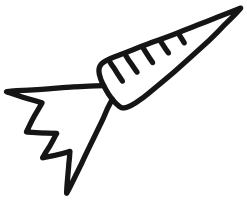

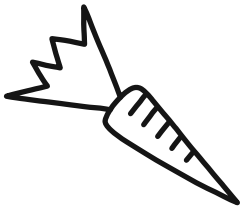

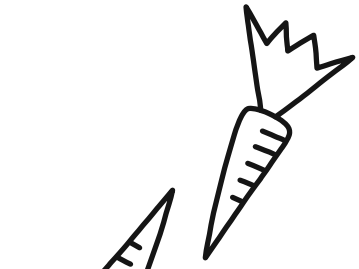

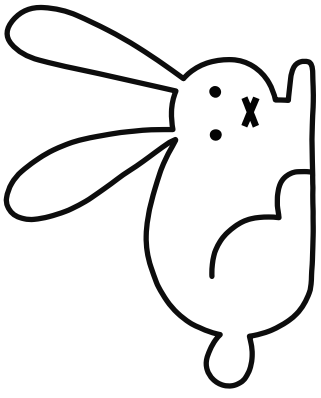

Malý dárek

Až budete mít záložku hotovou, vybarvenou pastelkami a vystřiženou, můžete ji někomu darovat. Poraďte se s rodiči, kdo u vás v rodině nejraději čte, tomu pak jednu ze záložek darujte.

Záložka jako ukazovátko

Každý z nás se učil nějak číst. Někomu to šlo pomalu, někomu rychleji. Aby se nám řádky v knížce nerozutekly do všech stran, můžeme si záložkou pomoci. Přiložte ji na řádek, který zrovna v knize čtete.

Záložka s kočkami a medvídky

Obrázek vymalujte pastelkami. Spojte čárou dvě kočky a dva medvědy. Až budete mít hotovo, spočítejte, kolik fousků má kočka.

Záložka se zajíčky

Dva zajíčkové by si rádi pochutnali na mrkvi. Vymalujte zajíčky i mrkev pastelkami. Zkuste vyjmenovat a nakreslit, co dalšího by mohlo zajícům chutnat.

Další pracovní listy se zvířátky

Tip pro rodiče: Podívejte se na naše webové stránky, ze kterých můžete zdarma stáhnout pracovní listy se zvířátky. Úkoly s obrázky zajíce najdete v sadě pracovních listů s názvem Na dvorku a v lese: www.edaplay.cz/les-a-dvorek a na www.edaplay.cz/omalovanky nebo www.edaplay.cz/dokreslujeme. Přejeme dětem i vám mnoho zábavy při plnění úkolů.

Za tým EDA PLAY Ivana Bajgarová a Lucie Magerová

NAKUPTE DÁRKY CHYTŘE!

Podpořte EDU nákupem na eshop.eda.cz

NEPŘEHLÉDNĚTE NAŠE NOVINKY.

Pro sportovce máme nové šnečí čelenky, pro zvídavé děti pracovní listy.

POZOR! Až do 30. 4. 2022 k vaší objednávce získáte dárek k nákupu nad 500 Kč.
Do poznámky stačí zadat heslo: KOUKEJ21

www.eshop.eda.cz

Máte obavy o svůj zdravotní stav?

Pečujete o dítě nebo osobu blízkou s postižením nebo po úrazu?

Cítíte se na to sami?

Potřebujete s někým mluvit?

eda
linka a chat
800 40 50 60

PO – PÁ
9 – 15

Linka EDA: 800 40 50 60
Chat EDA: www.eda.cz
E-mail: linka@eda.cz

Linka EDA je určena všem, kterých se týká téma zdraví v ohrožení, zejména téma vážné diagnózy, těžkého úrazu nebo postižení. Služba je určena dětem i dospělým, včetně pečujících, osob blízkých i odborníků.

ZDARMA

Každý pracovní den od 9 do 15 hodin se můžete obrátit na zkušené konzultanty, kteří vám poskytnou nejen pochopení a podporu, ale také řadu praktických informací a užitečných kontaktů. Mimo uvedenou dobu pracovníky Linky EDA kontaktujte na e-mailu: linka@eda.cz.

eda

eda

Pomoc,
která je vidět

EDA pomáhá rodinám dětí se specifickými potřebami zvládat složité životní situace

- Umíme rozvíjet schopnosti dětí v raném věku
- Posilujeme kompetence a sebedůvěru rodičů
- Věříme, že i rodina dítěte s postižením může prožít hezký život

eda raná péče

Odborná terénní služba pro rodiny dětí se zrakovým nebo kombinovaným postižením ve věku od narození do 7 let.

Telefonická linka a chat pro pečující o děti se závažným onemocněním nebo po těžkém úrazu.

eda linka a chat
800 40 50 60

SPC eda

Školské poradenské zařízení pro děti se zrakovým postižením.

ASOCIACE RANÉ PÉČE ČESKÉ REPUBLIKY

Pracoviště je členem **Asociace rané péče České republiky**
www.arpcr.cz

PROVĚŘENÁ VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÁ ORGANIZACE

Neziskovka roku 2015

eda
www.eda.cz

EDA cz, z. ú.
Filipova 2013/1, 148 00 Praha 4
tel.: +420 224 826 860
e-mail: info@eda.cz

Staňte se součástí EDOVY rodiny a pomáhejte pravidelně

Číslo účtu: 5481081309 / 0800

Výši měsíčního příspěvku si volíte sami. Pro potvrzení o daru a informace pište na darci@eda.cz.

Váš pravidelný měsíční příspěvek je jistotou a tím nejjednodušším způsobem, jak s námi můžete pomáhat.

www.eda.cz

eda